

HUMAK[®]

OPINNÄYTETYÖ

Jengiytyminen ja sen ehkäisy peruskoulussa

Karhusuon koulun tapaustutkimus

Sofia Repo & Nazia Kautto

Yhteisöpedagogi

(210 op)

11/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK)

Tekijät: Sofia Repo, Nazia Kautto

Opinnäytetyön nimi: Jengiytyminen ja sen ehkäisy peruskoulussa: Karhusuon koulun
tapaustutkimus

Sivumäärä: 49 ja 1 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Susanna Pitkänen

Työn tilaaja(t): Karhusuon koulu

Tässä opinnäytetyössä olemme halunneet tuoda esille nuorten jengiytymistä ilmiönä ja millä tavalla sitä voisi ennaltaehkäistä peruskoulussa. Olemme kertoneet jengiytymisestä, sen altistavista tekijöistä historiasta ja ennaltaehkäisystä. Tässä on myös avattu jengiytymisen näkyvyydestä peruskoulussa ja miten siihen voisi vaikuttaa. Myös eri monialaiset toimijat ovat tärkeässä osassa tässä työssä.

Olemme pohtineet miksi nuoret ajautuvat jengeihin tai ovat vaarassa jengiytyä, tämän avulla olemme avanneet käsitteitä altistavista tekijöistä jengiytymiselle. Altistavia tekijöitä on muun muassa identiteetti-ongelmat, sosiaalinen puoli, päihteet, mielenterveys, nuorisorikollisuus ja erilaiset ryhmittymät.

Opinnäytetyön tilaajana on ollut Karhusuon koulu, joka sijaitsee Espoon keskuksen ja Nuuksion välissä Espoossa. Olemme tuoneet esille koulun periaatteita, kurinpitotoimia ja minkä takia olemme valinneet kyseisen koulun tutkimukseen.

Toteutimme opinnäytetyön laadullisena tutkimuksena. Käytännössä teimme koulun henkilökunnalle anonymikyselyn, jonka perusteella olemme luoneet selkeän toimintaohjeen koulun henkilökunnalle, miten puuttua, jos havaitsee, että nuori on vaarassa ajautua jengiin tai jo kuuluu jengiin. Anonymikyselyn tulokset on avattu ja analysoitu opinnäytetyön tekijöiden toimesta. Kyselyn tuloksista huokui koulun henkilökunnan suuri huoli nuoria ja heidän hyvinvointiansa kohtaan.

Toimintaohjeessa kerrotaan, mihin olla yhteydessä ja minkälaisia toimia koulu voi tehdä koulun puolella. Yhteydessä ollaan esimerkiksi nuorisotoimeen, poliisiin ja lastensuojeluun. Koulun toiminta olisi hyvä pitää huoltajille tarkoitettu infotilaisuus jengeistä, jengiytymisestä ja siihen liittyvistä muista ilmiöistä kuten nuorisorikollisuudesta.

Yhteenvetona olemme tulleet siihen tulokseen, että Karhusuon koulun henkilökunta toivoo lisää resurssia ja moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Myös tämänhetkisen hallituksen toimilla kasvatusalaa ja nuorten koulutusta kohtaan tulevat olemaan hyvin vakavat.

Asiasanat: nuorisrikollisuus, jengiytyminen, ennaltaehkäisy, peruskoulu, nuorten hyvinvointi

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences

Name of the Degree Programme : Degree Programme in NGO and youth work, Bachelor's Degree

Author: Sofia Repo, Nazia Kautto

Title: Prevention of gang formation in secondary school: Study about Karhusuo school

Number of Pages: 49 and 1 attachment pages

Supervisor(s): Susanna Pitkänen

Commissioned by: Karhusuo secondary school

In this thesis, we have highlighted youth gangs as a phenomenon and how it could be prevented in secondary school. We have discussed gang involvement, its predisposing factors, history and prevention. This was also a precursor to a new discussion about the gangs in secondary schools and how they can be prevented. Various multidisciplinary actors also play an important role in this topic.

Karhusuo school, which is located between the centre of Espoo and Nuuksio in Espoo, has commissioned the thesis. We implemented the thesis as a qualitative study and conducted an anonymous survey for the school staff.

Based on the previous we have created clear guidelines for the school staff on how to intervene if they notice that a young person is vulnerable to drifting into a gang or already belongs to a gang. The results of the anonymous survey have been opened and data analyzed by the authors of the thesis. The results of the survey showed the school staff's great concern for young people and their well-being. Given the concern, they have a set of contacts which include youth services, the police and child protection. An idea would be for the school to hold an informational event for guardians about gangs, gang involvement and other related phenomena such as juvenile delinquency to generate awareness of these issues.

We have thought about why young people drift into gangs or are at risk of joining gangs, we have also researched concepts of behavioural factors into gang involvement - which include identity problems, social factors, drugs, alcohol, mental health, juvenile delinquency, and groups. We have highlighted the school's values, disciplinary measures and why we have chosen that school for the study.

In conclusion, the Karhusuo school's staff requires additional resources and multi-professional cooperation with different youth and policing agencies and that the actions of the current government towards the education sector and the education of young people have a detrimental impact on youth institutions.

Keywords: secondary school, youth, gangs, prevention, juvenile delinquency, well-being

SISÄLLYS

Sisällys

1. JOHDANTO.....	10
2.Jengiytyminen.....	12
2.1.Jengiytymiselle altistavat tekijät.....	12
2.2.Jengiytymisen historia suomessa.....	13
2.3.Jengiytymisen ennaltaehkäisy	14
3.PERUSKOULU JA JENGIYTYMINEN	16
3.1.Nuorten osallisuus peruskoulussa.....	16
3.2.Koulumaailma	17
3.3.Palvelut	18
3.4.Järjestöt.....	18
4.KESKEISET KÄSITTEET	19
4.1.Nuorisoriikollisuus	20
4.2.Mielenterveys	21
4.3.Sosiaalinen ilmiö	23
4.4.Päihdeongelma	24
4.5.Ryhmät	25
4.6.Identiteetti.....	26
4. TILAAJA.....	27
4.1.Karhusuon koulun kurinpitotoimet.....	29
4.2.Tilaajan valinta	29
5. HENKILÖKUNNAN ANONYYMIKYSELY	31
5.1 Aineistonkeruuprosessi.....	31
5.2 Tulosten tarkastelu.....	32
5.3. Tulosten analysointi ja yhteenveto	39
6 Henkilökunnan toimintaohje	41

6.1. Toimintaohje henkilökunnalle.....	41
6.2. Toimintaohjeen hyöty.....	42
7. POHDINTAA JA YHTEENVETO.....	44
LÄHTEET	46
LIITTEET.....	49

1. JOHDANTO

Tällä hetkellä Suomen tilanne näyttää siltä, että nuorisorikollisuus on lisääntymässä. Nuoret ja nuorison hyvinvoinnin tila ovat olleet paljon esillä ja uutena ilmiönä on jengiytymisen lisääntyminen. (stat.fi) Nuorten, alle 15-vuotiaiden, tekemä rikollisuus on kasvanut merkittävästi vuoden 2015 jälkeen vaikka samaan aikaan nuorten aikuisten tekemien rikosten määrä on laskenut. (Keskusrikospoliisi 2022, 2.)

Jengiytyminen on ilmiö, jossa yksilöt muodostavat ryhmiä. Tietyt jengit ovat mukana rikollisessa toiminnassa. Jengeissä kokoonnutaan yhteisen tavoitteen tai identiteetin perusteella. (poliisi.fi) Voi olla myös olemassa jengejä, jossa ei toteuteta rikollista toimintaa vaan se voi olla positiivinenkin ilmiö, jolla luoda sosiaalista tukea tietyissä ympäristöissä sekä turvaa. Rikoksiin suuntautuvat jengit kuitenkin tuovat yhteiskuntaamme paljon negatiivisia ilmiöitä, jotka haittaavat myös jengiin kuuluvia sekä kuulumattomia yksilöitä. Jengi-ilmiö näyttäytyy myös koulujen arjessa ja aiheuttaa erilaisia konflikteja nuorten koulupäivien aikana.

Jengiytymisen syynä voi olla monia asioita, esimerkiksi yhteiskunnallinen eriarvoisuus, pahoinvointi perhe-elämässä, traumat, syrjäytyminen, identiteetin vahvistaminen tai vaikka alueelliset konfliktit. Jengiytyminen nuorten keskuudessa lisää myös yhteisöllisyyttä ja sosiaalista hyväksyntää, joka voi olla syynä siihen, että jengejä on muodostumassa alueilla, joissa nuoret kokevat pahoinvointia. Tietyillä alueilla voi olla enemmän jengi käyttäytymistä kuin toisilla. Alueilla, joissa on enemmän taloudellista ja sosiaalista eriarvoisuutta voi olla enemmän rikollista käyttäytymistä. (Keskusrikospoliisi 2022, 19)

Jengiytyminen käsitteenä sisältää nämä ilmiöt: nuorisorikollisuus, vähäosaisuus, sosiaalinen eriarvoisuus, taloudellinen eriarvoisuus, mielenterveysongelmat, päihteiden väärinkäyttö. Nämä kaikki ilmiöt kävelevät käsikädessä.

Jengi-ilmiö näyttäytyy myös koulujen arjessa ja aiheuttaa erilaisia konflikteja nuorten koulupäivien aikana. Suurin osa alaikäisten tekemistä rikoksista kohdistuu toisiin alaikäisiin. Lisäksi rikosten tekopaikka on usein koulu tai sen lähiympäristö. (Keskusrikospoliisi 2022, 2.)

Moniammatillinen ennaltaehkäisevä työ on merkittävässä roolissa siinä, etteivät nuoret ajaudu rikolliselle tielle. Ennaltaehkäisevää työtä ovat muun muassa erilaiset hankkeet, koulu, sosiaalitoimi, nuorisotoimi ja poliisi. Etenkin yhteispedagogien roolia kouluissa on viime aikoina pohdittu juuri tästä ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.

Tässä opinnäytetyössä lähdemme purkamaan näitä ilmiöitä ja tutkimaan, mitä konkreettisia asioita voi tehdä, että näitä ilmiöitä voisi ehkäistä laajasti kasvatusalalla. Jengejä voi muodostua kasvatustilojen sisällä huomaamatta, luoden myös näihin instituutioihin näkyviä ongelmia. Henkilökunta voi olla avuton näissä tilanteissa ilman koulutusta ja tietoa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuoda koulutusmaailman henkilökunnalle tutkittua tietoa tästä ilmiöstä ja miten voi toimia, kun jengiytymistä sekä rikollisuutta havaitaan omassa kohteessa.

Lähdemme tutkimaan tätä ilmiötä ja tutkimustulosten perusteella luomme toimintaohjeen tilaajamme Karhusuon koulun henkilökunnalle, jolla ehkäistä tätä ilmiötä kohteessamme, jos jengiytymistä havaitaan. Toimintaohjetta voi käyttää työntekijöiden koulutuksissa ja perehdytyksissä. Toimenpiteet tämän toteuttamiselle on, että työskentelemme kohteessa ja teemme kyselyn henkilökunnalle. Kyselyn perusteella voimme saada ajankohtaista tietoa henkilökunnan näkökulmasta.

2. JENGIYTYMINEN

2.1. Jengiytymiselle altistavat tekijät

Vähäosaisuus yhteiskunnassa altistaa jengiytymiselle. Jengiytymiselle altistavia tekijöitä on kuitenkin monia. Esimerkiksi yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden tarve yksilöllä voi altistaa siihen, että liittyy jengiin. Jengiin liittyminen on houkuttelevaa, jos kokee ulkopuolisuuden tunteita muissa yhteisöissä ja ryhmittymissä tai olo on tulevaisuuden suhteen kovin näköalaton. (poliisi.fi). Vaikka jengit tarjoavat sosiaalista tukea sen jäsenille, on muistettava, että jengiytymisellä altistetaan väkivaltaiselle ja rikolliselle käytökselle.

Erilaiset taloudelliset ongelmat voivat myös altistaa jengiytymiselle. Jos ei ole rahaa tai kykeneväisyyttä tienata rahojaan perinteistä kautta eli töitä tekemällä, niin jengissä oleminen on houkuttelevaa. Jengit tienaavat rahaa rikollisten toimintojen kautta kuten myymällä huumeita tai ryöstämällä ihmisiä. Jengit tarjoavat tien rikollisuuteen ja yksilöt, jotka siihen liittyvät voivat etsiä suojaa ja taloudellista hyötyä. Koulutuksen puute tai koulun keskeyttäminen erilaisista syistä kuten mielenterveyden ja päihdeongelmien vuoksi voi rajoittaa työllistymistä ja näin ollen on houkuttelevaa liittyä jengiin.

Päihde- ja mielenterveysongelmat, ylisukupolvinen syrjäytyminen, matalaksi jäävä koulutus- ja tulotaso, sekä näköalattomuus voivat altistaa rikoksille. (poliisi.fi) Lisäksi asuinalueen huono-osaisuus, samalla alueella asuvien rikosaktiivisuus sekä nuorten vertaisverkostot ovat yhteydessä rikolliseen käyttäytymiseen nuoruudessa.

Kynnystä rikoksiin voi osaltaan madaltaa myös huolestuttava kulttuurinen trendi; rikollisen elämäntavan glorifiointi ja ihannointi. Rikollisuudesta on tullut hyväksytyä viihdettä ja rikolliset saavat paljon näkyvyyttä eri medioissa. Väkivalta- ja muita rikoksia kuvataan ja jaetaan kaveripiirille, samalla toisen kärsimyksestä tehdään viihdettä. Sosiaalisessa mediassa nuorten on mahdollisuus seurata ihailemiaan henkilöitä, joista osa esittää saavuttaneensa korkean elintason rikollisella elämäntavalla. Kehitystä ruokkii osaltaan myös huumeita koskevan asenneilmaston liberalisoituminen ja se, että yleinen ymmärrys velvoitteista oikeuksien vastinparina tuntuu olevan osalla hukassa.” (Seppo Kolehmainen, 2023).

Kognitiiviset tekijät eli kyvystä harkita tekojensa seurauksia ja tehdä oikeita päätöksiä altistavat rikolliselle toiminnalle ja näin ollen altistavat jengiytymiselle. Impulsiivisuus liittyy kognitiiviseen ajattelukykyyn ja jos henkilöllä on kyvyttömyyttä hillitä omia toimintojaan tai tehdä pitkäjänteisiä päätöksiä niin tämä voi johtaa rikolliselle käytökselle. Empatia kyvyn puute on myös jengiytymiselle altistava tekijä.

Kun tutkitaan jengiytymistä, on tutkittava myös kriminologiasta nousevia käsitteitä. Kognitiivisten heikkouksien kanssa kävelee kriminologiasta tuttu teoria valikoitumisteoria. Tämän teorian mukaan tietyt ihmiset syyllistyvät rikoksiin muita ihmisiä todennäköisemmin yksilöllisten ominaisuuksiensa vuoksi. Näitä ominaispiirteitä ovat aggressiivisuus, impulsiivisuus ja kognitiiviset heikkoudet. Nämä ominaisuuspiirteet voivat liittyä huono-osaisuuteen, joka lisää riskiä jengiytymiseen. (Rikoksantorjunta.fi).

2.2. Jengiytymisen historia Suomessa

Suomessa on ollut erilaisia jengejä kautta aikojen. Jengiytymiselle ei ole tiedossa tiettyä vuotta, milloin näitä olisi alkanut muodostumaan. Jengiytymisen luonne ja toiminta on muuttunut vuosien mennessä eteenpäin. Jengien toimintaan on liittynyt rikollisuutta kaikkina vuosina. Toki on myös positiivisen luonteen jengejä, jotka liittyvät puhtaasti vain yhteisöllisyyden luomiseen.

Vuosina 1950 ja 1960 oli jengitoimintaa. Jengit olivat moottoripyöräjengejä, joissa oli myös rikollista toimintaa. Yksi moottoripyöräjengeistä on yhdysvallassa 1948 perustettu Hells Angels, joka toimii myös Suomessa. Hells Angels on lähtöisin Kaliforniasta Fontanan kaupungista ja sen perusti Pissed Off Bastards of Bloomington -kerhon jäsenet, jotka olivat joutuneet erimielisyyksiin muiden jäsenten kanssa. (Historia.net, 2019). Hells Angelsissä veljeys on tärkeää ja se tarkoittaa sitä, että yhteistyö ja tuki on suuressa osassa. He myös pyrkivät tapaamaan usein. Yhteistyötä löytyy eri maiden osakunnilla. Hyvänä esimerkkinä on muun muassa tanskalaisten ja suomalaisten yhteistyö. Poliisi on tietoinen rikollisesta toiminnasta, joka on edennyt pitkälle.

MOT-ohjelma on tutkinut asiaa ja heillä on tiedossa Hells Angels jäsenten tuomioita. Verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, Norjaan tai Tanskaan Suomen Hells Angels järjestön jäsenien tuomioiden luku on hyvin pieni. Poliisi on sitä mieltä, että suomalaiset jengiläiset eivät ole

erilaisia muihin maihin verrattuna. Jos jengejä tutkittaisiin enemmän ja yhteistyö viranomaisten välillä olisi parempi Suomen luvut olisivat suuremmat. Jotta moottoripyörä jengien toimintaan voisi puuttua enemmän olisi tärkeää, että lakia muokattaisiin sen mukaan. On myös ollut keskustelua, että jengi tunnukset kriminalisoitaisiin. (Sirpa Jegorow, 2013).

Järjestäytyneet rikollisryhmät alkoivat laajentua ajan mennessä eteenpäin ja alkoivat muun muassa salakuljettamaan huumeita, kauppaamaan aseita sekä uhkailemaan muita ihmisiä. Jengi sotia on ollut suomessa vuodesta 1980-luvulta lähtien. Tänä päivänä n jengisotien, mellakoiden ja tuhotöiden muodostama uhka on suomalaisten mielissä kasvanut selvästi (22 %-yks.) 46 prosenttiin. 37 prosenttia ei tällaista uhkaa juuri näe. Laajamittaisilta terrori-iskuilta Suomi on toistaiseksi säästynyt. (Sami Metelinen, 2022).

2.3. Jengiytymisen ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisy on prosessi, joka kestää kauan. Erilaiset palvelut kuten koulutus ja järjestöt, jotka tarjoavat ennaltaehkäisevää toimintaa, täytyvät sitoutua, jotta ennaltaehkäisy olisi tuloksia tuottavaa. Jengiytymisen ennaltaehkäisy on yhteiskunnalle sekä nuorten hyvinvoinnille tärkeä tavoite. Ennaltaehkäisy pyrkii tarjoamaan nuorille vaihtoehtoista toimintaa jengi toiminnalle. Jengitoimintaan kuuluu yleensä huumekauppaa, väkivaltaa ja rikollisuutta, joten vaihtoehtoisen toiminnan tarjoaminen nuorille on erittäin tärkeää.

Jengiytymisen ennaltaehkäisyssä koulut voisivat tehdä yhteistyötä tämän kanssa. Kouluissa voitaisiin puhua jengiytymisestä ja sen vaaroista. Tietoisuus rikollisuudesta ja sen vaikutuksista vähentäisi jengiytymistä. Myös nuorisotoiminta on hyvä jengiytymisen ennaltaehkäisy keino. Nuorisotoiminta voisi tarjota aktiviteetteja, kuten taide, urheilu tai musiikki. Erilaisissa harrastuksissa käyminen, jotka liittyvät näihin, luo motivoitumista ja inspiroi nuoria erilaiseen elämään, kuin jengielämään. Nuorisotoiminta auttaa nuoria menestymään ja luo positiivisia sosiaalisia suhteita, joissa on hyvinvointia kannattavaa pysyä. (nuorisoala.fi)

Yleisesti jengiytymisen ennaltaehkäisyssä tärkeintä on eri toimijoiden välinen yhteistyö (poliisi.fi) Koulutusmaailma, hyvinvoinnin palvelut sekä järjestöt voisivat tehdä yhteistyötä yksilöllisesti ennaltaehkäistäkseen jengiytymistä. (nuorisoala.fi)

Diversio ohjelmaa käytetään ennaltaehkäistäkseen nuorten rikollista käyttäytymistä. Diversio ohjelma tarkoittaa sitä, että nuori, joka on tehnyt rikoksen ei mene rikosoikeudelliseen

prosessiin vaan nuoria ohjataan erilaisilla toimintamalleilla. Nämä toimintamallit, eli rikosentorjuntainterventiot tulevat yleensä halvemmaksi julkiselle taloudelle kuin rikosoikeudelliset prosessit. On havaittu, että näillä on positiivinen vaikutus uusintarikollisuuteen tavanomaiseen rikosoikeudelliseen prosessiin verrattuna.

3. PERUSKOULU JA JENGIYTYMINEN

Perusopetus kuuluu Suomessa yleissivistävään koulutukseen ja sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävät. Perusopetuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvua ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä sekä välittää tarvittavia tietoja ja taitoja. Peruskoulutus antaa kaikille tasavertaisen pätevyyden jatko-opintoihin. Opetussuunnitelmasäätiöt tarjoavat yhtenäisen perustan paikallisille opetussuunnitelmille, mikä lisää koulutuksen tasapuolisuutta koko maassa. Kuntien ja koulujen omat opetussuunnitelmat ohjaavat opetusta ja koulutyötä entistä tarkemmin ja ottavat huomioon paikalliset tarpeet ja näkökulmat. Peruskoulun opiskeluhoito sekä opinto-ohjaajan tarjoama oppilaanohjaus näyttelevät isoa roolia syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. (oph.fi/opetussuunnitelmanperusteet).

Nuorten syrjäytyminen on puhuttanut suomalaisia jo 1970-luvulta asti. Syrjäytyminen voidaan määritellä muun muassa köyhyyden ja huono-osaisuuden kautta ja niihin liittyvänä ilmiönä. Nuorten syrjäytymiseen liittyvässä keskustelussa keskiössä on usein koulutustasoon, työllisyyteen ja niihin liittyvien poliittisten tekojen merkitys. (Marttunen, Haravuori ja Santalahti 2014, 143.)

3.1. Nuorten osallisuus peruskoulussa

Nuoren osallisuuden tunne on iso osa, myös nuoren hyvinvointia. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että nuori tuntee kuuluvansa omiin yhteisöihinsä kuten kouluun sekä laajemmalti yhteiskuntaan. On tärkeää, että nuori kokee voivansa vaikuttaa itselleen tärkeisiin yhteisöihin. Nuoren kehitykselle ja hyvinvoinnille on tärkeää se, että hän on osallinen myös omissa vertaisryhmissään. Vertaisryhmä toimii nuoren tukena ja toimii paikkana, jossa nuori tulee kuulluksi ja saa mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämänsä asioihin. (THL.fi).

Ongelma nuorten jengiytymisen taustalla on, syrjäytyminen yhteiskunnasta tai osattomuus. Ennaltaehkäisyyn rooli väkivaltaisen käytöksen, että rikollisuuden torjumisessa on erittäin suuri. Ennaltaehkäisyyn ytimessä on koulu, koska jokainen nuori on opetusvelvollisuuden piirissä. (nuorisoala.fi)

Nuorten tekemissä rikoksissa maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat selkeä enemmistö. Tämä kertoo siitä, että sekä kotoutuminen, että kiinnittyminen yhteiskuntaan on epäonnistunut. (valtioneuvosto.fi). Koulun rooli on todella iso nuorten yhteiskuntaan kiinnittymiseen tukijana.

THL:n julkaiseman uusimman kouluterveyskyselyn mukaan 8.-9. luokkalaisista 57% pojista ja 47% tytöistä pitää koulunkäynnistä. Tämä tarkoittaa sitä, että puolet vastaajista ei koe koulunkäyntiä mieluisaksi. (julkari.fi)

3.2. Koulumaailma

Koulumaailmassa voi tehdä useita toimenpiteitä jengiytymisen ennaltaehkäisyksi. Oppimisympäristö on muokattava niin, että jengi elämään tutustuneet nuoret tulevat kohdatuiksi ja osallisiksi koulussa erilaisiin toimintoihin sekä tulevat kohdatuksi tietyllä lähestymistavalla. Jengiin kuuluva nuori voi kokea itsensä ulkopuoliseksi ja saada jengiin kuulumisesta positiivisia kokemuksia, joten tällaista nuorta on kohdeltava sensitiivisellä lähestymistavalla.

Koulussa tulisi olla tietoinen erilaisista kulttuureista ja tutustua sekä keskustella arjessa erilaisista kulttuureista, jotta kouluun luotaisiin positiivista yhteisöllisyyttä. Erilaiset kulttuurit kävelisivät käsi kädessä ja eri kulttuureihin kuuluvat nuoret eivät kokisi ulkopuolisuuden tunteita. Tietoisuus jengiytymisen riskeistä tiedotustilaisuuksien avulla olisi myös kannattavaa koulumaailmoissa, koska jengiytyminen on ajankohtainen asia. Jengiytymisestä tai nuorisorikollisuudesta ei puhuta kouluissa niin paljon kuin pitäisi. Syinä voi olla se, että näistä puhuminen voi olla myös jengiytymiselle kannustava tekijä. Riskeistä on siis puhuttava oikealla tavalla painottaen niiden pitkäaikaisia riskejä ja vaaroja. Koulumaailmoissa turvallisuudesta ja turvallisuuskäytännöistä olisi myös hyvä olla tietoinen, jos jengitoimintaa tapahtuu koulun sisällä. Jengiytymisestä puhuessa on myös painotettava oikeusjärjestelmää ja miten oikeus puuttuu jengitoimintaan.

Varhainen puuttuminen vanhempien kanssa yhteistyössä koulun suunnalta olisi myös hyvä ennaltaehkäisevä toimenpide. Opettajat ja vanhemmat täytyy havainnoida nuortaan, jos nuorella ilmenee poikkeavaa käytöstä. Esimerkiksi hälyttäviä asioita on jatkuvat poissaolot, väkivaltainen käytös, päihteiden jatkuva käyttö, sääntörikkomukset, radikaali muutos käytöksessä ja äkillinen koulumenestyksen lasku. On myös tarkasteltava, onko nuori koulussa päihteiden vaikutuksen alaisena. Kannabis on yksi yleisimmistä huumeista, jota nuori kokeilee

(Lapsuus.ouka.fi). Kannabista polttavan nuoren huomaa punaisista silmistä, reagointi kyvystä sekä hajusta.

3.3. Palvelut

Nuorilla yhteiskunnassa voi olla laaja-alaisesti monia ongelmia esimerkiksi syrjäytyminen, mielenterveys- sekä päihdeongelmat. Näihin ongelmiin on ennaltaehkäiseviä palveluita ja aktiivisten ongelmien kanssa kamppailevilla on palveluita, jotka yrittävät korjata näitä ongelmia. Jengiytymistä ehkäiseviä palveluita on esimerkiksi nuorisotyö, työllistymispalvelut, järjestöt, perhetyö, sosiaalityö, päihdehoito-ohjelmat, poliisi ja kriisipalvelut.

Nuorisotyön vaikutus nuoriin on positiivinen. Nuoriso-ohjaajat ovat koulutettu kohtaamaan erilaisia nuoria ja tukemaan nuorten kasvua sekä kehitystä. Nuorisotyössä voidaan ohjata jengiytymisen riskiryhmään kuuluvia nuoria positiivisten harrastusten ja aktiiviteettien pariin. Nuorisotaloilla ohjaajat ovat pedagogisesti vuorovaikutuksessa nuorten kanssa. Nuoriso-ohjaajat mentoroivat sekä opettavat lapsia ratkaisemaan konflikteja ilman väkivaltaa. Sosiaalinen vahvistaminen on eräänlainen lähestymistapa, jota käytetään nuorisotyössä paljon. Sosiaalinen vahvistaminen on prosessi, jolla parannetaan nuoren elämäntilannetta asteittain. Tavoitteena on osallistaa nuori ja tukea nuorta yhteisöllisessä toiminnassa ja olemaan aktiivinen kansalainen. (Pia Lundbom & Jatta Herranen s.18, 2011).

3.4. Järjestöt

Erilaiset järjestöt voivat ehkäistä myös jengiytymistä. Tällaisia järjestöjä on esimerkiksi erilaiset lastensuojelu-, nuoriso- ja ennaltaehkäisevät järjestöt. On olemassa etsivä nuorisotyö Kipinä, joka voisi tehdä yhteistyötä jengiytymisen ennaltaehkäisyssä. Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jossa autetaan syrjäytymisvaarassa olevia nuoria osalliseksi yhteiskuntaan. Etsivä nuorisotyön tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuuden turvalliseen aikuiskontaktiin, joka auttaa elämän eri osa-alueilla (Aluehallintovirasto.fi).

Kipinän palveluihin kuuluu elämäntilanteen selkiyttäminen, vaihtoehtojen kartoittaminen, tulevaisuuden suunnittelu ja oikeisiin palveluihin ohjaaminen. Jotta nuori saa palvelua, niin nuoren olisi oltava itse yhteydessä Kipinään tai aikuinen voi olla yhteydessä nuoren luvalla. Työmuotoja on yksilötyö, pienryhmätyö ja digitaalinen työ (Vantaa.fi).

Etsivän nuorisotyön avulla voitaisiin ennaltaehkäistä jengiytymistä ohjaamalla nuori tämänkaltaisten järjestöjen pariin. Etsivä nuorisotyö ohjaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, joten jengielämään tutustuvat nuoret olisivat erinomainen kohde Kipinän palveluihin. Kun puhutaan jengiytymisestä niin nämä nuoret ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnallisista asioista esimerkiksi töissä käymisissä ja opiskeluissa. Jengi elämään tutustuvat nuoret ovat yleensä työ- ja opiskeluelämästä ulkopuolella ja heitä tulisi aktiivisesti ohjata järjestöjen pariin, jotka auttavat näissä asioissa.

Turvallisuutta ja hyvinvointia edistetään yhteiskunnassa järjestötyöllä. Järjestöt järjestävät tapahtumia, jotka lisäävät nuorten osallisuutta. Nuorisotyön kanssa yhteistyötä tekevät järjestöt auttavat nuoria konfliktien ratkaisukykyjen kehittämisessä sekä vuorovaikutustaidoissa sillä siellä työskentelee pedagogisesti päteviä nuoriso-ohjaajia. Näiden taitojen kehittäminen vaikuttaa nuorten harkintakykyyn, ja nuoret alkavat tekemään elämässä enemmän positiiviseen kehitykseen suuntaavia päätöksiä. Monialainen yhteistyö järjestöjen, nuorisotyön, viranomaisten ja terveystalouden kanssa voisi tehdä paljon tulosta jengiytymisen ennaltaehkäisemiseksi.

Myös muutama muu järjestö ovat avainasemassa nuorten jengiytymisen ennaltaehkäisemisessä, nämä ovat muun muassa Ankkuritoiminta, jonka tarkoituksena on tukea nuorta sekä perhettä ja ohjata nuorta oman hyvinvoinnin edistämiseksi ja että nuori ei osallistu rikolliseen toimintaan. (ankkuritoiminta.fi) Toinen tärkeä ennaltaehkäisevä järjestö on Non Fighting Generation ry. Tämän järjestön toiminta on tarkoitettu 10–24 vuotiaille lapsille ja nuorille, joita pyritään auttamaan joko yksilö- tai ryhmätoiminnan avulla. Apu kattaa niin kiusaamisen ehkäisyn kuin jengitoiminnan. Non Fighting Generation ry on pieni, mutta toimiva järjestö ja heidän jengiytymisen vastaisen työn hanke Hyvässä Jengissä toimii apurahan turvin. (nfg.fi)

4. KESKEISET KÄSITTEET

Tässä kappaleessa käymme läpi käsitteitä ja sitä mikä on johtanut tähän yhteiskunnalliseen ilmiöön. Ilmiö voi olla yhteiskunnassa tapahtuvaa toistuvaa tapahtuma, joka vaatii tutkimista. Jengiytyminen on yhteiskunnassa tapahtuva sosiaalinen ilmiö, joka tapahtuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja käyttäytymisessä. Lähdemme tutkimaan jengiytymistä ilmiönä ja

avaamme käsitteet, jotka liittyvät tähän ilmiöön. Jengiytymiseen liittyy myös muita käsitteitä kuin nämä, jotka avaamme. Yksiä keskeisiä käsitteitä on:

- Jengikulttuuri, joka tarkoittaa esimerkiksi jengin käyttäytymismalleja.
- Territoriaalisuus, joka tarkoittaa aluetta, mitä jengi hallitsee.
- Sosiaalinen tuki, joka tarkoittaa sitä, että jengi tarjoaa jäsenilleen yhteisöllisyyttä.
- Hierarkia, joka tarkoittaa erilaisia asemia, joista tulee erilaisia vastuita.
- Rikosoikeus, koska jengit saattavat joutua tekemisiin lainvalvonnan kanssa, joka johtaa pidätyksiin ja tuomioihin.
- Ennaltaehkäisy ja interventio, koska erilaiset instituutiot pyrkivät tarjoamaan erilaisia tukipalveluita jengeille. (Honkatukia, Kivivuori, 2006).

Käsitteet avataan, koska sitten on helpompi avata tutkimustuloksia sekä analysointiprosessia.

4.1. Nuorisorikollisuus

Nuorisorikollisuus määritellään, että nuori henkilö tekee rikoksen, joka määritellään Suomen laissa rangaistavaksi teoksi. Suomessa rikosoikeudellinen vastuuikäraja on 15 vuotta. Tämä määrittelee sen, että alle 15-vuotias, joka tekee rikoksen ei ole samanlaisessa vastuussa kuin yli 15-vuotias eli he eivät saa samanlaisia seuraamuksia kuin yli 15-vuotias. Alle 15-vuotiaat rikoksen tekijät käsitellään lapsina, eli heistä tulee silloin lastensuojelun asiakkaina. Yli 15-vuotiaat ovat vielä lapsia, mutta he voivat saada lievempiä rangaistuksia. (finlex.fi)

Tilastoissa ja uutisissa näkyy, kuinka nuorten rikollisuus on ollut jossakin vaiheessa vähenemään päin, mutta tällä hetkellä se on lisääntymässä. Jengeihin kuuluvat nuoret saattavat harjoittaa rikollista toimintaa erinäisistä syistä. Tämä rikollinen toiminta mitä nuorten keskuudessa tapahtuu, on muun muassa varastelua, väkivaltaa ja uhkailua. Helsingin sanomien uutisten mukaan alle 15-vuotiaitten tekemät pahoinpitelyt ovat lisääntyneet. (Helsingin sanomat 24.8.2023). Päättäjien pitäisi miettiä mikä sen aiheuttaa, että alle 15-vuotiaat voivat niin huonosti, että he kokevat sen olevan hyväksyttävää pahoinpidellä muita joko samanikäisiä, nuorempia tai jopa vanhempia. Helsingin sanomissa on haastateltu etsivän nuorisotyön työntekijöitä, jotka kokivat, että nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, jotka

vaativat apua, mutta ei pelkästään nuorille, vaan myös tukea perheeseen. (Helsingin sanomat 6.10.2023).

Nuorisorikollisuus on tällä hetkellä hyvin pelottava ilmiö, mikä näkyy suomalaisessa yhteiskunnassa. Se on kuten aiemmin sanottu, lisääntymään päin ja se kohdistuu jo nuorempiin ja nuorempiin lapsiin ja nuoriin. Se ei ole enää pelkkää varastelua vaan myös väkivaltaisuutta. Monet rikolliset ryhmät Suomessa ovat saaneet mallia Ruotsista missä jengiytyminen, nuorisorikollisuus ja katujengit ovat olleet jo pidemmän aikaa arkipäivää. Sieltä on ajautunut Suomeen sitä samaa mentaliteettia mikä jengeihin liittyy ja sieltä selvästi otetaan mallia. Kun nuori ajautuu rikolliselle tielle, on suuri todennäköisyys tilastojen mukaan, että rikollisuus jatkuu myös varttuneempina aikuisena. Miksi näin on? Sitä on vaikea sanoa, mutta todennäköisin syy on se, että hallitus vie nuorilta enemmän varoja pois. Ja nuoria ei pystytä tukemaan samalla tavalla mitä aiemmin. Rikollisjengeissä on selvästi jonkinlainen hierarkia, toimintajärjestys ja toimintamuoto mitä pitää noudattaa. Jos sitä ei noudata, niin joutuu itse todennäköisesti väkivallan kohteeksi.

Nuorisoväkivaltaan luetaan kaikenlainen kiusaaminen, seksuaalinen ja fyysinen häirintä, jengiväkivalta sekä henkirikokset. Tappo ja murha ovat maailman laajuisesti kolmanneksi yleisin kuolemansyy 15–29 vuotiailla nuorilla ja ne kohdistuvat suurimmaksi osaksi miessukupuolisiin henkilöihin. Myös rikosten tekijät ovat pääosin miehiä. Nuorten tekemä väkivalta ei aina tietenkään johda kuolemaan, mutta sillä on silti kauaskantoiset vaikutukset sekä yksilötasolla ja että yhteiskunnallisella tasolla. (who.int)

4.2. Mielensterveys

Lasten ja nuorten mielensterveyden erilaiset häiriöt ovat usein hyvin monitahoisesti liitettävissä syrjäytymiseen. Suurin osa syrjäytymisriksissä olevista henkilöistä olisi tunnistettavissa jo varhaiskasvatuksessa. He omaavat usein haasteita sekä sosiaalisessa kanssakäymisessä että vuorovaikutussuhteissa sekä oppimisessa. (Marttunen, Haravuori ja Santalahti 2014, 144.)

Nuoruudessa kehitytään ja ajoittain hyvin nopeat muutokset voivat hämmentää nuorta. Tavallisia muutoksia ovat tunne-elämän muutokset. Nuoruuden eri kehitysvaiheet lisäävät nuoren mielen ailahteluja ja aivokemiallisia muutoksia, jotka voivat vaikuttaa mielensterveyteen. Aivojen kehitys jatkuu aikuisuuteen asti ja nuoruuden edetessä aivoalueilla

taphtuu kehitystä, jotka osallistuvat esimerkiksi tunteiden tunnistamiseen, käyttäytymisen säätelyyn ja vaativampaan oman toiminnan suunnitelmalliseen ohjaamiseen. Nuorten aivot ovat herkempiä kuin aikuisten ja ovat herkempiä erilaisille haitallisille ärsykkeille, esimerkiksi päihteille. Nuoruus iän kehitys on yksilöllistä ja joillakin nuoruuden kehitysvaiheet näkyvät voimakkaammin ja erilaiset nuoret tarvitsevat erilaista tukea. (THL, 2022.) Nuorten hyvinvointia on suojeltava, jotta mielenterveydelliset ongelmat ei ala kehittymään. Erilaiset mielenterveydelliset ongelmat ja päihteiden väärinkäyttö altistaa nuoria valitsemaan elämässä haitallisia valintoja esimerkiksi jengiin liittymisen. (Keskusrikospoliisi 2022, 19.)

Nuoriso kärsii mielenterveysongelmista, joka voi olla osasyynä siihen miksi jengiytymistä tapahtuu. Jengiytyminen voi olla nuorille yhteisöllistä ja vähäosaisilla nuorilla on paikka, jossa tuntee kuuluvansa johonkin ryhmään. Mielenterveydelliset häiriöt voivat myös altistaa käytökselle, joka on yhteiskunnalle sekä itselleen haitallista. Kun tutkimme jengiytymistä, meidän on ajateltava minkälaiset toimintatavat mahdollistavat sen, että nuori hankkii itselleen apua ja on vastaanottavainen, kun sitä tarjotaan.

Tässä opinnäytetyössä luomme henkilökunnalle ohjekirjan tapaisen luomuksen, jossa on konkreettisia toimintatapoja kohdata näistä ongelmista kärsiviä nuoria. Jengiytyminen, päihteet ja mielenterveysongelmat kävelevät tässä aiheessa käsi kädessä.

Jengiytymistä voi ennaltaehkäistä siten, että ennaltaehkäistään nuorten pahoinvointia ja lisätään hyvinvointia arkeen. Konkreettisesti tähän pystyy puuttua koulut ja yhteiskunnassa tarjottavat vapaa-ajan harrastukset sekä erilaiset järjestöt, joiden agendana on lisätä nuorten hyvinvointia.

Nuorten mielenterveys on erittäin tärkeä asia. Mielenterveysongelmien syntyyn vaikuttavat monenlaiset tekijät. Niitä voi olla esimerkiksi:

- Biologiset tekijät
- Psykologiset tekijät
- Sosiaaliset tekijät
- Kulttuurilliset tekijät
- Yhteiskunnalliset tekijät

On ymmärrettävää, että mielenterveysongelmien synty ei ole yhden tekijän varassa vaan voi olla monen tekijän summa. Mielenterveysongelmat altistavat itselle haitalliselle käytökselle, esimerkiksi jengiin liittymiseen. Meidän on tärkeä tässä opinnäytetyössä myös tutkia sitä, miten ennalta ehkäistä mielenterveysongelmien syntyä kasvatus ja koulutusosalalla, jotta ennaltaehkäisisimme nuorten liittymistä jengitoimintaan.

4.3. Sosiaalinen ilmiö

Sosiaalinen ilmiö on, kun yhteiskunnassa ihmisten vuorovaikutus, sosiaaliset suhteet ja käyttäytyminen alkavat noudattamaan tietynlaista kaavaa. Ilmiö vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin joko negatiivisesti tai positiivisesti. Sosiaalinen ilmiö viittaa laajemmin yhteiskunnallisiin tapahtumiin ja käyttäytymismalleihin. Ilmiöt voivat syntyä yhteiskunnan dynamiikasta sekä kulttuureista, jotka toistavat itseään. Kun alamme tutkimaan sosiaalista ilmiötä niin käsitteenä se on lähtöisin sosiaalisista identiteeteistä. Sosiaaliset identiteetit luovat yhteiskuntaan kaavamaista käytöstä luoden yhteiskuntaan toistuvia ilmiöitä.

“Sosiaalisen identiteetin kannalta tärkeä havainto verkossa on, että identiteetti voi perustua vain joihinkin identiteetin osiin. Voidaan ajatella, että sosiaalisessa identiteetissä on osia, joista ihminen voi verkossa valita mitä tuo esille ja mitä ei. Kasvokkaisessa maailmassa tämä voi olla mahdotonta tai hyvin vaikeaa. Tähän liittyy depersonalisaation ilmiö, jossa persoonallinen minuus korvautuu ryhmäjäsennyteen perustuvalla minuudella. Depersonalisaation johdosta ryhmien kyseenalaiseen ja haitallisiin normeihin sitoudutaan, koska henkilön identiteetti rakentuu ryhmän varaan” (Matikainen 2020, s.91).

Kun tarkastellaan jengiytymistä ilmiönä niin depersonalisaatio ilmiöstä johtuu myös tämänkin ilmiön synty. Kun lähtee purkamaan jengiytymistä sosiaalisena ilmiönä, niin tähän liittyy monia ilmiöitä, jotka kulkevat käsikädessä. Pääaiheena on sosiaalipsykologia.

Sosiaalipsykologiassa tutkitaan ihmisten käyttäytymistä ja ajattelua sosiaalisissa tilanteissa ja ilmiöissä, kuten esimerkiksi minkälaiset vuorovaikutussuhteet altistavat jengikulttuuriin. Sosiaalipsykologiassa keskitytään siihen, miten reagoidaan sosiaalisiin vaikutuksiin ja miten erilaiset ryhmittymät vaikuttavat yksilöihin. Sosiaalipsykologiassa pyritään ymmärtämään miten kaikki osa-alueet esimerkiksi sosiaaliset suhteet, mielipiteet ja asenteet muodostavat jonkun sosiaalisen ilmiön.

Yhteenkuuluminen on ihmisillä keskeinen perustarve. Sosiaalinen hyvinvointi muovautuu, kun on vuorovaikutuksessa elämänsä aikana tiettyjen ryhmien kanssa esimerkiksi perheen,

ystävien, koulumaailman ja vapaa-ajan henkilöiden kanssa. Ympärillä olevat sosiaaliset suhteet voivat vaikuttaa hyvin voimakkaasti ajatteluun ja käyttäytymiseen.

4.4. Päihdeongelma

Päihdeongelma on vakava, laaja sosiaalinen ongelma Suomen yhteiskunnassa. Kun nuori käyttää päihteitä se viittaa alle 29-vuotiaan päihteiden väärinkäyttöön, josta on voinut kehittyä vakava riippuvuus. Riippuvuus on haitallista elämänhallinnalle ja nuori voi joutua yhteiskunta kelvottomaksi ja syrjäytyä. Nuorten päihdeongelmat ilmenevät monin eritavoin, jotka saattavat johtua:

- Perheen taustasta
- Ystäväpiiristä
- Ympäristöstä
- Henkilökohtaisista haasteista
- Mielen terveydellisistä pulmista

Yleisimpiä päihteitä, joita tavataan nuorten keskuudessa ovat alkoholi, tupakka, stimulantit ja opioidit sekä lääkkeiden väärinkäyttö.

Päihteiden käyttö nuorilla on vakavaa, josta voi seurata monenlaisia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia esimerkiksi terveysongelmat, oppimisvaikeudet, sosiaalisten suhteiden kariutuminen, rikollisuus ja pitkäaikainen rikollisuus. Päihteiden väärinkäyttö myös heikentää mielen terveyttä pitkäaikaisesti.

Kun puututaan nuoren päihdeongelmaan, niin siinä täytyy olla oikeanlainen lähestymistapa. Ennaltaehkäisy ja ennakointi asiaan olisi parhain päihdeongelmaa ehkäisevä toimintatapa. Ennaltaehkäisyä voi tapahtua koulumaailmassa sekä erilaisissa järjestöissä. Jos on lastensuojelun asiakas, niin ennaltaehkäisyä voi tapahtua siellä. Suomessa nuorilla on laaja tukiverkosto, joka voi auttaa ennaltaehkäisyssä. Terveystieteiden huolto, perhe ja vertaisryhmät voisivat työskennellä yhdessä ehkäistäksemme nuorten päihteiden väärinkäyttöä. On

yhteiskunnallisia toimenpiteitäkin, jotka voisivat ehkäistä nuorten päihteiden väärinkäyttöä. Päihteiden saatavuuden tiukempi valvonta ja päihdekasvatus on yksiä tehokkaita ehkäisykeinoja.

Jengiytyminen on sosiaalinen ilmiö, johon voi liittyä myös päihteet jollain tavalla. Jengiytymisessä ryhmä voi esimerkiksi alkaa myymään päihteitä lähiöissä. Joillakin voi olla esimerkiksi jokin päihderiippuvuus, jonka vuoksi on liittynyt jengiin. Jengikulttuuriin voi siis todennäköisesti kuulua päihteet ja niiden käyttö. Esimerkiksi jengien jäsen saattaa käyttää päihteitä lievittääkseen stressiä ja ahdistusta jengielämästä tai päihteet voi olla yksi tulon lähde. Kun alamme tutkimaan jengiytymistä päihteiden näkökulmasta, niin ehkäisykeinona voi olla jengiytyminen syiden ja alateemojen ehkäiseminen esimerkiksi nuorten päihde- ja mielenterveysongelmat. Meidän on tutkittava miten jengiin kuuluvia päihdeongelmaisia voi ohjata kuntoutukseen. Jengissä olevat nuoret ovat yhteiskunnassa heikossa asemassa ja heidän tavoittamisensa voi olla myös haasteellista. Mielenterveys – ja päihdepalveluita ja niiden saatavuutta on mahdollista parantaa, kun otetaan käyttöön uusia ja toimiviksi havaittuja malleja, jolla tavoittaa nuoria. Ihmislähtöisen toimintamallin käyttäminen uudistaa mielenterveys- ja päihdepalveluita sekä nuoret voivat saada entistä parempaa hoitoa (Hietala, 2018). Näin ollen jengiytymiseen johtavat syyt on parannettavissa ja ilmiö hälvenee.

4.5. Ryhmät

Ryhmiä on aina ollut erilaisia. Ihmisen ensimmäinen ryhmä syntyy yleensä jo, kun hän on vastasyntynyt ja se on hänen perheensä. Ryhmä määritellään niin, että siinä on vähintään 2–3 ihmistä, heillä saattavat olla erilaisia ajatuksia, mielipiteitä ja uskomuksia, mutta loppujen lopuksi heillä on voi olla samanlainen päämäärä. Erilaisia ryhmiä voi muodostua harrastuksen parissa työpaikalla koulussa ja ihan vain kavereiden kesken. (kielikompassi.jyu.fi)

Puhuttaessa nuorten erilaisista ryhmistä, se on yleensä tietynlainen kaveriporukka, jossa he viettävät paljon aikaa yhdessä. Se, että nuori kuuluu johonkin ryhmään tai tuntee kuuluvansa johonkin ryhmään, on todella tärkeää nuoren kehitykselle ja siihen, että tulee hyväksytyksi sellaisena kuin on ja se vaikuttaa myös positiivisesti syrjäytymisen estämiseen. (kielikompassi.jyu.fi)

Kasvatusalalla niin päiväkodissa kuin koulussakin pidetään hyvin tärkeänä lasten ja nuorten ryhmäyttämistä. Kasvatusalalla panostetaan ryhmäyttämiseen erilaisten leikkien ja päivien avulla. Tällä toiminnalla pidetään huoli, että kukaan ei jää yksin ja pyritään estämään syrjäytymistä. Myös erilaiset järjestöt tukevat muun muassa nuoria erilaisilla toimintaryhmillä, jotka ovat nuorille tärkeitä.

On kuitenkin tärkeää muistaa, että kaikki ryhmät eivät ole toimivia ryhmiä. Ja se on osasyynä nuorten jengiytymiseen. Ryhmässä saattaa tulla niin sanotusti ryhmäpainetta. Jonka takia tulee tehtyä harkitsemattomia tekoja. (kielikompassi.jyu.fi)

4.6. Identiteetti

Identiteetti käsitteenä kertoo kuka henkilö on, mikä hänen pyrkimyksensä on, ja mihin hän kuuluu. Käsite määrittää henkilön omat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ominaisuudet. Identiteetti on yksi osa minäkäsitystä. (blogit.gradia.fi)

Identiteetti liittyy läheisesti yksilön rooliin yhteisössä. Rooli on joukko sosiaaliseen asemaan liittyviä odotuksia, vaatimuksia ja tehtäviä, ja sillä voi olla useita rooleja, kuten nuoren naisen tytär, tyttöystävä, opiskelija. Henkilö voi joskus kokea niin sanotusti rooliristiriitoja, jotka voivat horjuttaa omaa identiteettiä ja sitä mihin kuuluu. Rooleja voi olla vaikea sovittaa yhteen ja roolien ristiriidat voivat aiheuttaa identiteetikriisin, joka on todella hämmentävä kokemus, kun ei tiedä mihin kuuluu. (blogit.gradia.fi)

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi sitä mieltä, että jos nuori on syrjäytymisvaarassa tai että nuorelle tulee olo, että hän ei kuulu tähän paikkaan niin se voi aiheuttaa sitä, että on vaarassa ajautua jengiin. Nuorelle identiteetti on todella tärkeä, koska se määrittelee, että kuka on ja jos nuori on hukassa ja ei tunne kuuluvansa mihinkään niin sitten hän yleensä hakee sitä jonkinlaista huomiota ja hyväksyntää niin sanotusti huonolla tavalla mikä voi sitten olla yksi syy jengiytymiseen ja jopa nuorisorikollisuuteen. (nuorisoala.fi)

Kun puhutaan identiteetistä niin maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat suurella osalla siinä. Uutisissa puhutaan todella paljon kuinka maahanmuuttajataustaiset nuoret kuuluvat jengeihin ja kaikki tämä johtuu vaan siitä, että heitä ei ole kotoutettu tarpeeksi tai heitä ei hyväksytä heidän ihonvärinsä, taustansa tai uskontonsa takia suomalaisessa yhteiskunnassa. Kaikille ihmisille ja erityisesti nuorille on tärkeää tuntea, että kuuluu johonkin missä heidät hyväksytään sellaisina kuin he ovat. (nuorisoala.fi)

4. TILAAJA

Tilaajana meillä toimii espoolainen Karhusuon yhtenäinen peruskoulu. Koulu sijaitsee lähellä Nuuksiota ja kuuluu myös Keski- ja Pohjois-Espoon alueille. Karhusuolla oppilaita on hieman yli 500, joista noin 200 ovat yläkoulussa. Karhusuon koulu on hyvin yhteisöllinen ja lapsia ja nuoria osallistetaan monissa kouluun liittyvissä asioissa. Tämä näkyy jokapäiväisessä kouluarjessa. Oppilaiden aktiivinen osallistaminen on yksi koulun vahvoja ja näkyvimpiä arvoja. Toimintakulttuurissa panostetaan siihen, että oppilailla on aitoja mahdollisuuksia tulla kuulluksi, asettaa tavoitteita ja päättää yhdessä sekä oman luokkansa, että koko kouluun liittyviin asioihin. Oppilaat voivat vaikuttaa muun muassa sekä opiskelun suunnitteluun että sen toteuttamiseen, heillä on mahdollisuus järjestää yhteisiä tapahtumia ja he osallistuvat aktiivisesti koulun toimintaan. (eperusteet.opintopolku.fi)

Karhusuon koulussa toimivat luokat 1-9 sekä yleisopetuksen että erityisopetuksen puolella. Koulun tiloissa myös järjestetään esiopetusta ja varhaiskasvatusta. Karhusuon koulu on kasvanut pikkuhiljaa alakoulusta yhtenäiseksi peruskouluksi. Ja vuonna 2023 keväällä peruskoulun päättivät Karhusuon ensimmäinen 9. luokka.

Henkilökuntaan kuuluu noin 80 henkilöä, johon kuuluu eri ammattikuntien edustajia, kuten opettajat, koulunkäynninohjaajat, rehtorit ja muuta henkilökuntaa. Muuhun henkilökuntaan kuuluu muun muassa koulusihteerit, vahtimestari, keittiöhenkilökunta ja siivoojat. Oppilashuolto on tärkeä osa oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisessa. Tähän kuuluu kuraattori, psykologi ja kouluterveydenhoitaja. Tukea voi myös saada oppilaanohjaajalta ja erityisopettajalta. Koulua johtaa rehtori ja hänen apunaan, virka-apulaisrehtori. (espoo.fi/karhusuon-koulu)

Tämä espoolainen peruskoulu noudattaa opetussuunnitelmaa, joka määrittelee oppiaineiden tavoitteet, sisällöt ja arvioinnin perusteet. Karhusuon koululla on oma lukuvuosisuunnitelma, joka avaa tarkemmin koulun arvoja ja toimintatapoja. Karhusuon koulun opetussuunnitelmassa on avattu tarkemmin sitä, millaisia toimenpiteitä koulu tekee oppilaiden hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden sekä osallisuuden eteen.

Karhusuon koulun toimintaa ohjaa Karhusuon timantti, johon on kiteytetty koulun arvopohja. Kaiken toimintakulttuurin perustana on se, että oppilas tulee kuulluksi koulupäiviensä aikana, niin omassa ryhmässään kuin myös koko koulun tasolla. Yleinen ilmapiiri on se, että kaikki kasvattavat kaikkia. Tämä tarkoittaa sitä, että Karhusuon koulussa jokainen aikuinen kohtaa jokaisen oppilaan kuin omanaan. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/>).

Kuva 1. Karhusuon koulun timantti

Toinen iso tavoite on yhteinen vastuu koulupäivästä, jossa painotetaan opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutussuhteen merkitystä kouluun kiinnittymiselle. Karhusuon kouluissa panostetaan kannustavaan ilmapiiriin, joka tukee oppilaiden omaa toimijuutta, sekä kaverisuhteiden muodostumista. (eperusteet.opintopolku.fi)

Yksi tärkeimmistä syrjäytymistä ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä on säännöllinen koulussa käyminen. Tätä seurataan systemaattisesti kaikilla vuosiluokilla tarkastelemalla poissaolojen määrää. Koulupoissaolot ovat nimittäin suorassa yhteydessä syrjäytymisriskiin ja näin ollen

ovat yksi suuri riskitekijä siinä, että nuori ajautuu jengityyppiseen toimintaan mukaan. Kouluakäymättömyyden on todettu lisäävän riskiä huonoille arvosanoille, mielenterveysongelmille, ja erilaisten päihteiden käytölle. Poissaolojen jatkuessa pidempään on vaarana, että nuoresta tai lapsesta tulee niin sanottu koulupudokas. Koulupudokkuus on taas selvästi yhteydessä kohonneeseen riskiin ajautua rikolliseen toimintaan. (Määttä, Pelkonen, Lehtisare, Määttä 2020, 8.)

4.1. Karhusuon koulun kurinpitotoimet

Karhusuon koulussa noudatetaan muun muassa perusopetuslakia, joka myös määrittelee kurinpidolliset toimenpiteet. Nämä toimet ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus tai määräaikainen erotus. Koulussa myös suositetaan kasvatuskeskustelua, jossa jutellaan oppilaan kanssa, selvitetään juurisyitä huonolle käytökselle ja mietitään keinoja miten tällaisen käytöksen voisi välttää. (eperusteet.opintopolku.fi)

4.2. Tilaajan valinta

Tilaajana toimiva Karhusuon koulu on toisen opinnäytetyöntekijän Sofia Revon työpaikka. Karhusuon koulussa on tiedettävästi ainakin pienimuotoista jengiytymistä, mutta myös muita erilaisia ryhmiä. Jengiytymisen riskiin liittyviä ilmiöitä on ollut myös havaittavissa koulupäivien aikana. Asia on aiheuttanut paljon keskustelua koko koulun tasolla, sekä myöskin koulun yhteydessä toimivan nuorisotilan ja sen työntekijöiden keskuudessa. Nuorten hyvinvointiin sekä riskikäyttäytymiseen, syrjäytymiseen sekä jengiin kuulumiseen tai sinne houkuttelemiseen liittyviä asioita on käsitelty koulussa säännöllisin väliajoin erilaisissa kokoonpanoissa, kuten yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä ja johtoryhmässä sekä henkilökunnan kokouksissa. Koemme tärkeäksi, että tätä ilmiötä yritetään ehkäistä niin alakoulussa kuin yläkoulussa, sillä koulu tavoittaa lähes kaikki maamme nuoret. Haluamme tukea Karhusuon koulun henkilökuntaa ja oppilaita ja sitä kautta mahdollisesti myös muiden koulujen henkilökuntaa ja oppilaita selvittämällä liitännäisilmiöiden näkyvyyttä koulussa sekä koulussa työskentelevän henkilökunnan ajatuksia ja kokemuksia niihin vaikuttamisesta.

Karhusuon koulu on jengiytymisen näkökulmasta sinänsä mielenkiintoinen, että alueella ei ole paljon maahanmuuttajataustaisia tai alhaisen koulutustason omaavia asukkaita. Silti nämä jengiytymiseen ja nuorten huonovointisuuteen liittyvät ilmiöt ovat nähtävissä myös siellä.

5. HENKILÖKUNNAN ANONYMIKYSELY

5.1 Aineistonkeruuprosessi

Aineisto kerättiin anonyymikyselyiden avulla. Kysymyksillä halusimme kartoittaa nuorten jengiytymiseen ja siihen liittyvien ilmiöiden näkyvyyttä koulussa. Tavoitteena oli kartoittaa koulun henkilökunnan huomioita asian tiimoilta. Kyselyn tulosten pohjalta kokosimme toimenpidelistan kouluille henkilökunnan työn helpottamiseksi. Kyselyyn vastattiin nimettömästi. Aineistonkeruu tehtiin Google forms-alustalle. Siihen osallistuivat vain henkilökunnan jäsenet, jotka ovat antaneet kirjallisen suostumuksen. Näiden kyselyiden pohjalta teimme analyysin, että mitkä vaikuttavat nuorten jengiytymisvaaraan. Opettajat täyttivät lomakkeen opettajakokouksessa ja muut nuorten kanssa työskentelevät henkilökunnan jäsenet joko työpäivän aikana tai vapaa-ajalla. Kysely on rajattu koskemaan ainoastaan koulussa ilmenevää jengiytymiseen liittyviä ilmiöitä. Kyselystä on jätetty pois vapaa-ajan toiminta.

Ennen aineistonkeruuta koulun henkilökunnalle tiedotettiin kyselystä ja siihen liittyvästä opinnäytetyöstä ja aiheesta Wilma-palvelun kautta. Painotettiin, että kyselyyn vastataan anonyymisti ja aineistoa hyödynnetään henkilökunnalle tarkoitetun toimenpideohjeen luomisessa.

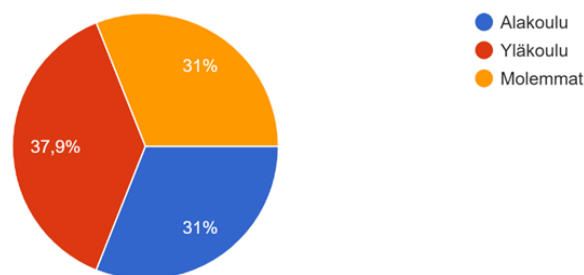
Kysely on luotu pohjautuen tämän opinnäytetyön teoriaan jengiytymisestä. Kyselyn kysymykset 1–2 liittyvät henkilökunnan työtehtäviin, tarkoituksena on kartoittaa, koskeeko vastaukset alakoulun vai yläkoulun oppilaita. Kysymykset 3–7 liittyvät nuorten osa-alueisiin nuorten hyvinvoinnissa, jotka liittyvät nuorten riskiin jengiytyä. Tällä saadaan kartoitettua, kuinka hyvin henkilökunta havaitsee näitä ilmiöitä koulupäivien aikana. Kysymyksillä 8–12 haettiin, kuinka selvästi jengiytymiseen liittyvät ilmiöt näkyvät koulupäivien aikana. Kysymykset 13–15 kartoittavat jengi ilmiön ennaltaehkäisyä ja koulun henkilökunnan kokemusta siitä voivatko he vaikuttaa asioihin.

Kyselyssä on hyödynnetty kolmea eri kysymystyyppiä. Kysymykset olivat joko monivalintakysymyksiä, lineaarisen asteikon kysymyksiä ja yksi kysymyksistä oli avoin kysymys. Avoimen kysymyksen tarkoitus oli kartoittaa tarkemmin henkilökunnan toiveita ja näkemyksiä siitä, millaisia tukitoimia koulun tarvitsisi jengiytymisen ennaltaehkäisyyn.

5.2 Tulosten tarkastelu

Kyselyyn vastasi yhteensä 29 koulun henkilökunnan jäsentä. Vastaajista 89,7 % oli opettajia, 6,9 % koulunkäynninohjaajia ja 3,4 % muuta henkilökuntaa.

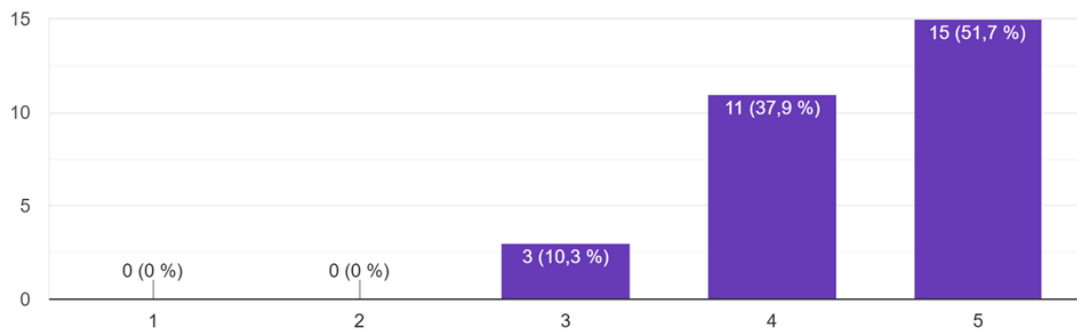
Työskentelen
29 vastausta

Vastaajista 37,9 % työskentelee ainoastaan yläkoulussa, 31 % alakoulussa ja 31 % sekä ylä- että alakoulussa.

Oletko ollut viimeisen vuoden aikana huolissasi nuorten hyvinvoinnista?

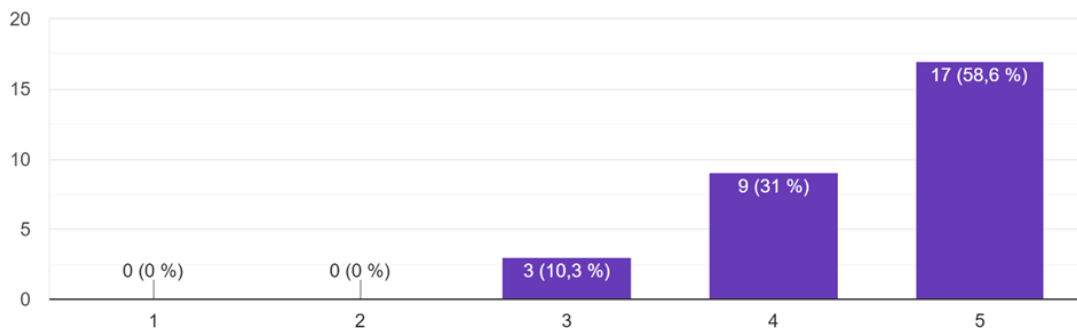
29 vastausta

Kysymykseen “Oletko ollut viimeisen vuoden aikana huolissasi nuorten hyvinvoinnista?” pystyi antamaan vastauksen asteikolla 1–5. 1 tarkoitti vähän ja 5 hyvin paljon. Vastaajista 51,7 % antoi vastaukseksi, että ovat olleet huolissaan nuorten hyvinvoinnista hyvin paljon. 37,9 % laitto huolen määräksi 4. Kyselyyn vastaajista 10,3 % oli huolissaan 3 verran.

Olen ollut huolissani nuorten mielenterveydestä

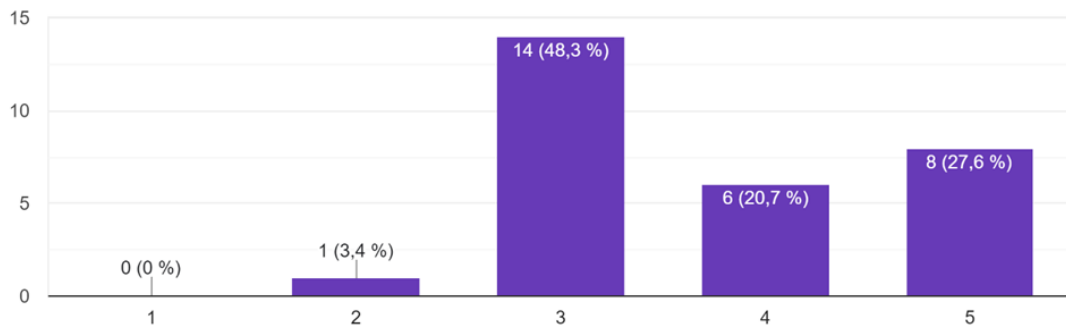
29 vastausta

“Olen ollut huolissani nuorten mielenterveydestä.” väittämään vastattiin arvoasteikolla 1-5, jossa 1= erittäin vähän ja 5= erittäin paljon. Vastaajista 58,6 % kertoi olleensa erittäin paljon huolissaan nuorten mielenterveydestä. 31 % vastasivat arvoasteikolla numeron 4 ja 10,3 % valitsi numeron 3.

Olen ollut huolissani nuorten fyysisestä hyvinvoinnista

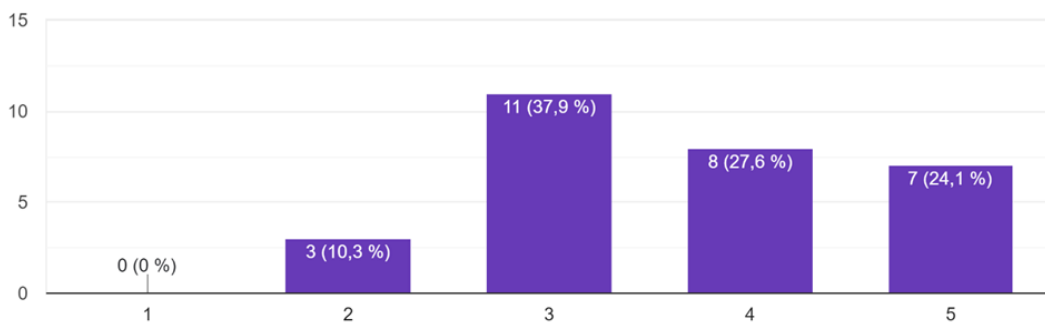
29 vastausta

Seuraavaksi kyselyssä kysyttiin nuorten fyysiseen hyvinvointiin liittyvä kysymys “Olen ollut huolissani nuorten fyysisestä hyvinvoinnista.” Vastaajista 27,6 % kertoi olleensa huolissaan nuorten fyysisestä hyvinvoinnista erittäin paljon. 20,7 % vastasi arvoasteikolla kohdan 4 ja 48,3 kohdan 3. 3,4 % valitsi asteikolta kohdan 2.

Olen ollut huolissani nuorten kaverisuhteista

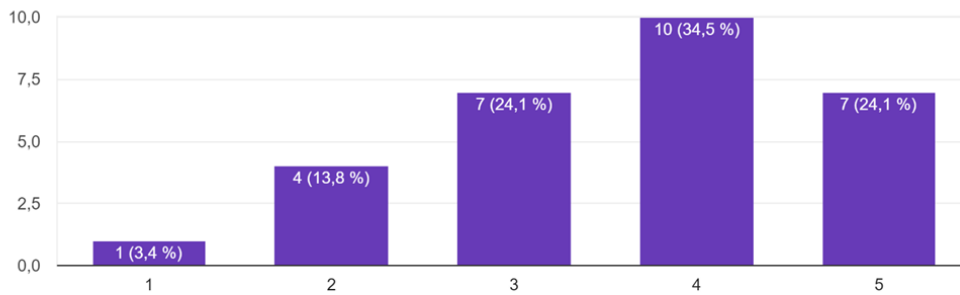
29 vastausta

“Olen ollut huolissani nuorten kaverisuhteista” - väittämään vastasi erittäin paljon 24,1 %. 27,6 % antoi vastaukseksi kohdan 4 ja 37,9 % kohdan 3. 10,3 % vastasi kohdan 2.

Olen ollut huolissani nuorten koulupoissaoloista

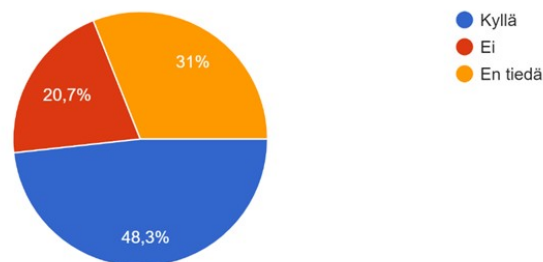
29 vastausta

24,1 % prosenttia on vastannut erittäin paljon väittämään “Olen ollut huolissani nuoren koulupoissaoloista”. 34,5 % vastasi kysymykseen kohdan 4. 24,1 % kohtaan 3 ja 13,8 % kohdan 2. Lisäksi 3,1 % vastasi kohdan 1 eli olen ollut erittäin vähän huolissani nuorten koulupoissaoloista.

Oletko havainnut jengiytymistä koulussasi?

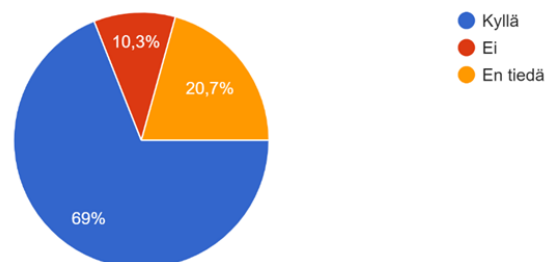
29 vastausta

“Oletko havainnut jengiytymistä koulussasi?” - kysymykseen pystyi vastaamaan kyllä, ei tai en tiedä. Vastaajista 48,3 % vastasi kyllä, 31 % vastasi en tiedä ja 20,7 % vastasi ei.

Tiedätkö ovatko päihteet olleet osa oppilaiden koulupäiviä?

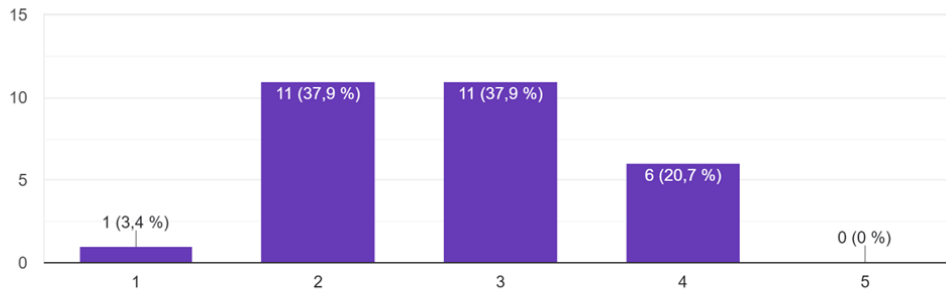
29 vastausta

Seuraavaksi kyselyssä selvitettiin kuinka suuri osa vastaajista oli huomannut päihteiden olevan osa oppilaiden koulupäiviä. Kysymykseen pystyi vastaamaan vaihtoehdoilla kyllä, ei ja en tiedä. 69 % tiesi päihteiden olleen osa oppilaiden koulupäiviä ja 31 % vaihtoehdon ei tai en tiedä.

Onko koulussa ollut päivien aikana väkivaltaa?

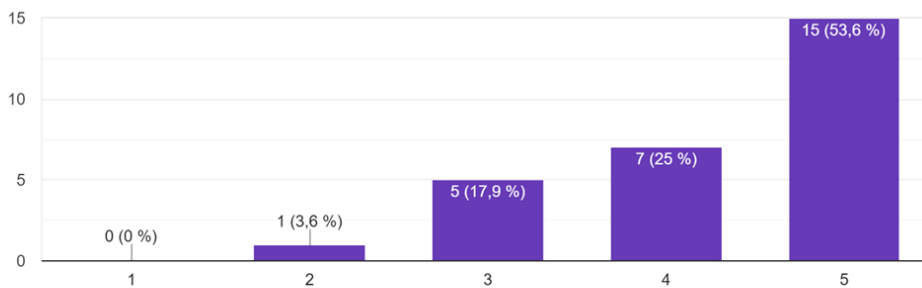
29 vastausta

Kysymykseen “Onko koulussa ollut päivien aikana ollut väkivaltaa?” pystyi vastaamaan lineaarisella arvoasteikolla 1–5. Arvoasteikolla 1 on erittäin vähän ja 5 on erittäin paljon. Vastanneista 0 % vastasi kohdan 5 eli erittäin paljon, 20,7 % vastasi kohdan 4. Kohtiin 2 ja 3 on vastannut molempiin 37,9 % ja 3,4 % vastasi kohdan 1 eli erittäin vähän.

Kuinka paljon koet, että jengiytyminen on sosiaalinen ilmiö?

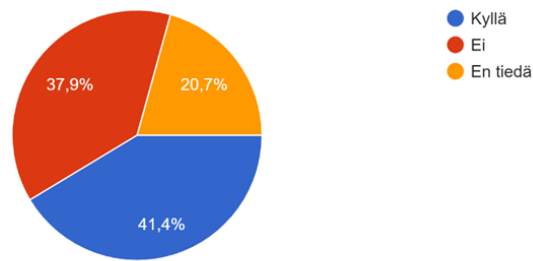
28 vastausta

Seuraava kysymys koski, kuinka paljon jengiytyminen on sosiaalinen ilmiö, tähän on vastattu lineaarisella arvoasteikolla 1–5. 1 on erittäin vähän ja 5 on erittäin paljon. 53,6 % kokee, että jengiytyminen on erittäin paljon sosiaalinen ilmiö, 25 % vastasi kohdan 4 ja 17,9 % kohdan 3. 3,6 % vastasi kohdan 2, mutta kukaan ei ollut sitä mieltä, että jengiytyminen olisi erittäin vähän sosiaalinen ilmiö.

Oletko havainnut rikollista toimintaa koulupäivien aikana?

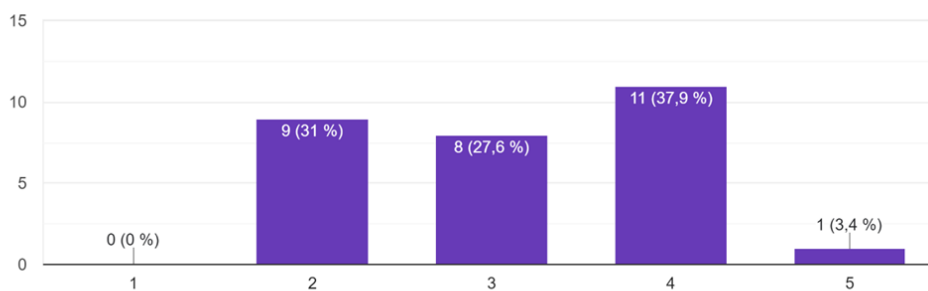
29 vastausta

Vastaajista 41,4 % vastasi kyllä kysymykseen “Oletko havainnut rikollista toimintaa koulupäivien aikana?”, 37,9 % kertoi, ettei ollut havainnut rikollista toimintaa koulupäivien aikana. En tiedä- kohdan vastasi 20,7 %.

Voiko koulu mielestäsi ennaltaehkäistä jengiytymistä?

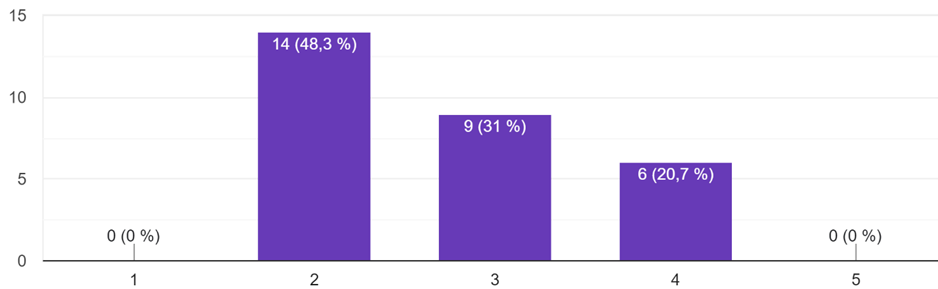
29 vastausta

Seuraavalla kysymyksellä haluttiin kartoittaa koulussa työskentelevien aikuisten ajatuksia siitä, voiko koulu ennaltaehkäistä jengiytymistä. Vastauksessa käytettiin lineaarista arvoasteikkoa 1–5. 1 on erittäin vähän ja 5 on erittäin paljon. Vastaajista 3,4 % oli sitä mieltä, että koulu voi ennaltaehkäistä erittäin paljon, kohdan 4 valitsi 37,9 % ja kohdan 3 valitsi 27,6 %. Vastaajista 31 % vastasi kohdan 2, kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että koulu voisi ennaltaehkäistä jengiytymistä erittäin vähän.

Koetko, että voit itse vaikuttaa nuoren riskiin jengiytyä?

29 vastausta

“Koetko, että voit itse vaikuttaa nuorten riskiin jengiytyä?”- kysymykseen on voinut vastata lineaarisella arvoasteikolle 1–5, joista kohta 1 on erittäin vähän ja kohta 5 on erittäin paljon. 0 % vastaajista vastasi kohdan 5 eli erittäin paljon, 20,7 % vastasi kohdan 4, 31 % vastasi kohdan 3 ja 48,3 % vastasi kohdan 2. Kukaan ei vastannut kohtaan 1 eli erittäin vähän.

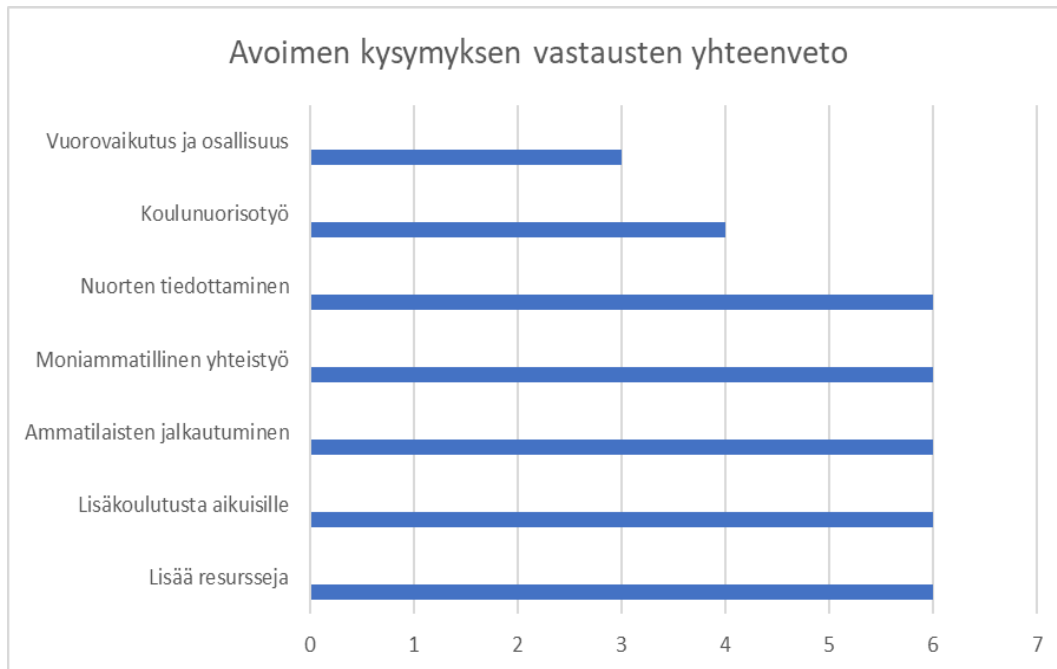
Viimeisenä oli avoin kysymys, jossa vastaajat saivat kertoa omia ajatuksiaan siitä “Mitä konkreettista apua toivoisit jengiytymisen ehkäisemiseen koulussa?”

Avoimen kysymyksen kaikki vastaukset jaoteltiin teemoittain ja niistä poimittiin aiheet, jotka nousivat useimmin esiin. Selkeä ajatus ennaltaehkäisemiseksi oli, että kouluihin tarvittaisiin ehdottomasti lisää aikuisresurssia. Joko nuorisotyöntekijöitä, yhteisöpedagogeja tai muuta lisäresurssia, joilla olisi aikaa ja taitoa kohdata nuoret. Lisäksi paljon nousi esiin se, että eri ammattikuntien edustajien toivottiin jalkautuvan nuorten pariin. Tällaisia ammattilaisia olisivat esimerkiksi nuorisotyö, oppilashuollon henkilöstö kuten kuraattori ja psykologi, poliisi ja lastensuojelu.

Usea vastaaja toivoi lisäkoulutusta jengiytymiseen liittyen koulun aikuisille. Koulutuksen toivottiin tuovan lisää keinoja ja taitoja huomata ja puuttua jengiytymiseen. Lisäksi yhtä paljon nousi esiin tiedon jakamisen tärkeys nuorille, kuten päihteiden vaikutus, jengiytymisen haitat ja rikollinen toiminta.

Moniammatillinen yhteistyö oli myös teema, joka nousi selkeästi esiin vastauksista. Tällä viitattiin lastensuojeluun, nuorisotyöhön, poliisiin, oppilashuoltoon sekä kotiin ja itse nuoriin.

Jonkin verran vastauksissa nousi esiin myös nuorten osallisuuden ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.

5.3. Tulosten analysointi ja yhteenveto

Kyselyn tuloksista on nähtävissä koulun aikuisten selkeä huoli koskien nuorten hyvinvointia ja sen eri osa-alueita, jengiytymistä sekä koulun mahdollisuuksia vaikuttaa näihin asioihin. Yli puolet kyselyyn vastanneista oli viimeisen vuoden aikana huolissaan nuorten hyvinvoinnista. Vaikka tässä on vain 29 koulussa työskentelevän aikuisen mielipide voidaan silti lukea pitää merkittävänä, etenkin, kun kukaan vastaajista ei vastannut, ettei ole lainkaan huolissaan nuorten hyvinvoinnista.

Hyvinvointi on laaja käsite, joka tässä kyselyssä jaettiin eri osa-alueisiin; mielenterveys, fyysinen hyvinvointi, kaverisuhteet ja koulupoissaolot. Yli puolet vastaajista oli huolissaan myös nuorten mielenterveydestä, mikä yhdistettynä laajaan psykologi ja kuraattoripulaan sekä lasten- ja nuorisopsykiatrian pitkiin jonoihin on huolestuttavaa.

Nuorten fyysisestä hyvinvoinnista oli erittäin huolissaan 27,6 % ja nuorten kaverisuhteista erittäin paljon huolissaan 24,1 %. Fyysisen kunnon heikkeneminen on ollut pitkään nähtävissä ja se näkyy myös tämän kyselyn tuloksissa. Huoli nuorten kaverisuhteista näkyy koulussa selvästi.

Nuorten koulupoissaolot, ovat suoraan yhteydessä koulua käymättömyyteen sekä syrjäytymiseen. Koulupoissaoloja seurataan koulussa systemaattisesti ja kyselyyn vastanneista

24,1 % on erittäin huolissaan. Vastaajista yli 62 % on ilmaissut huolensa koulupoissaoloista asteikolla 3–5. Ottaen huomioon, että yksi suurimmista syistä nuoren jengiin ajautumiseen kokemus osattomuudesta yhteiskunnassa. Koulupoissaolojen seuraaminen on merkittävä ennakkointiväline syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseksi.

On erittäin huolestuttavaa, että lähes puolet vastaajista on havainnut jengiytymistä Karhusuon koulussa, toki tulosta tarkasteltaessa on huomioitava, että havainnot saattavat koskea vain muutamia oppilaita. Toisaalta on hyvä, että koulun aikuiset ovat havainneet jengiytymistä ilmiönä koulussa, koska silloin siihen voidaan myös puuttua.

Vastaajista 69 % kertoo tietävänsä, että päihteet ovat osa oppilaiden koulupäiviä ja lisäksi yli 50 % on tietoinen koulupäivien aikana tapahtuvasta väkivallasta (arvoasteikko 3–4). Yli puolet kokee, että jengiytyminen on erittäin paljon sosiaalinen ilmiö. Tämä yhdistettynä aikuisten huoleen nuorten sosiaalisista ja vuorovaikutustaidoista piirtää kuvaa, kuinka jengiytyminen on suurimmaksi osaksi sosiaalista ilmiötä. 41,4 % on havainnut rikollista toimintaa koulupäivien aikana. Nuorten tekemät väkivaltarikokset ovat olleet nousussa jo jonkin aikaa. Tämä osoittaa sen, että yhteiskunnan ilmiöt näkyvät myös koulussa.

Kyselyyn vastanneista yli 40 % oli sitä mieltä, että koulu voi ennaltaehkäistä jengiytymistä melko paljon (arvoasteikko 4–5). Toisaalta 31 % on sitä mieltä, että koululla ei ole keinoja ennaltaehkäistä jengiytymistä. Tämä on linjassa myös sen kanssa, että 48,3 % koki, että ei juurikaan voi itse vaikuttaa nuoren riskiin jengiytyä. Kun nämä tulokset yhdistetään avoimessa kysymyksessä esiin tulleisiin teemoihin, näyttää sitä, että koulu kokee, ettei voi nykyisillä resursseilla ja osaamisellaan tehdä enää enempää jengiytymisen ehkäisemiseksi.

Yhteenvetona voidaan tulosten perusteella todeta, että jengiytyminen ilmiönä näkyy myös koulun arjessa. Koulun aikuiset tarvitsevat lisää koulutusta, moniammatillista yhteistyötä sekä lisäresurssia nuorten kohtaamiseen ja auttamiseen. Myönteistä on se, että enemmistö vastaajista on sitä mieltä, että koulussa voidaan havaita ja puuttua sekä tukea ja ennaltaehkäistä jengiytymistä tai ainakin siihen liittyviä ilmiöitä.

6 HENKILÖKUNNAN TOIMINTAOHJE

6.1. Toimintaohje henkilökunnalle

Toimintaohjeen on tarkoitus auttaa koulun henkilökuntaa löytämään tiivistetyt ohjeet, miten toimia, kun tulee jengiytymiseen liittyviä huolenaiheita. Akuuteissa tilanteissa konsultoidaan aina suoraan poliisia tai lastensuojelua. On hyvin tärkeää tehdä tiivistä moniammatillista yhteistyötä.

1. Konsultoi ja kerro asiasta esihenkilölle
2. Juttele nuoren kanssa
3. Ole yhteydessä nuoren huoltajaan/huoltajiin
4. Pyydä huoltajalta lupa konsultoida oppilashuoltoryhmää
5. Konsultoi etsivää nuorityötä
6. Konsultoi alueesi koulupoliisia

Mikäli edellä mainittujen toimenpiteiden myötä tulee esiin laajempi ilmiö, on syytä pitää vanhempainilta, jossa aiheena on jengiytyminen ilmiönä ja miten se näyttäytyy koululla. Vanhempainiltaan tulisi kutsua:

- Ne huoltajat, joiden lapsia asia koskee (tämän takia nuorisotyön konsultaatio)
- Luokanvalvojat
- Nuorisotyö
- Poliisi
- Nuorisojärjestö, joka työskentelee ilmiön parissa esimerkiksi Non Fighting Generation
- Oppilashuoltoryhmä

Vanhempainillassa nousseiden asioiden pohjalta täytyy tiedottaa myös koulun johtoryhmää sekä yhteisöllistä opiskeluhuoltoryhmää.

Alla on listattu hyödyllisiä sivustoja sekä välineitä ja keinoja ennaltaehkäisyyn, nuorten tukemiseen ja oman tiedon lisäämiseen aiheeseen liittyen.

Mikäli nuoren tai lapsen koulupoissaolot huolestuttavat, koulukunnossa.fi sivusto tarjoaa paljon tietoa asiasta ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Sivustolla on listattu suuri määrä erilaisia toimenpiteitä ja näkökulmia nuoren auttamiseksi.

<https://www.koulukunnossa.fi/lasnaolomalli/>

Välillä voi olla hankalaa saada kiinni, mistä nuoren haasteet kumpuavat ja silloin myös tuen suunnittelu on vaikeaa. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri on kehittänyt arviointityökalun, jolla saadaan laajaa ja konkreettista tietoa siitä, millä osa-alueilla lapsi tai nuori tarvitsee tukea. Arviointityökaluja on kaksi erilaista joista toinen kartoittaa koulunkäyntikyvyn tasoa ja toinen laajemmin lapsen tai nuoren toimintakyvyn tasoa. Kyselyyn voi vastata täysin ilman tunnistetietoja ja sen voi täyttää useampi henkilö, esimerkiksi opettaja, huoltaja, nuori ja hoitotaho. Kysely kokoaa kaikkien vastaukset yhteen ja tekee kattavan yhteenvedon tuen tarpeen kohdista.

Koulunkäyntikyvyn kartoitukseen pääset tästä <https://koulu.toimintakykyarvio.fi/>

Laajempaan toimintakyvyn kartoitukseen tästä <https://toimintakykyarvio.fi/>

6.2. Toimintaohjeen hyöty

Henkilökunnalle luodaan toimintaohje, jossa ovat vaiheet, kun huomataan, että oppilas on ajautumassa huonoon seuraan/jengiytyvässä. Koulun arki on nykypäivän niin hektistä, että tämän tapaista tiivistettyä ja selkeää toimintaohjetta on usein kätevä ja helppo noudattaa. Tällä halutaan helpottaa koulun henkilökunnan työtä sekä madaltaa kynnystä puuttua asioihin.

Toimintaohjeen eri ammattiryhmät ja heidän tuomansa asiantuntijuus auttavat myös koulua työskentelemään tiiviimmin ja laajemmin nuorten hyvinvoinnin hyväksi. Moniammatillisen tiedon jakaminen eri asiantuntijoiden välillä auttavat ennaltaehkäisemään jengiytymiseen liittyviä riskitekijöitä.

Koulun arki on hyvin hektistä ja tietotulva on valtava. Sen vuoksi toimintaohjeeseen on liitetty hyödyllisiä linkkejä tuen suunnittelemisen avuksi sekä oman tiedon lisäämiseksi aiheesta. On

tärkeää, että koulussa työskentelevät aikuiset luottavat siihen, että he osaavat ja pystyvät vaikuttamaan nuorten hyvinvointiin.

7. POHDINTAA JA YHTEENVETO

Opinnäytetyön aihe valikoitui kiinnostuksesta lasten ja nuorten hyvinvointia kohtaan. Kumpikin meistä opinnäytetyön tekijöistä työskentelee tälläkin hetkellä kasvatusalalla, toinen päiväkodissa ja toinen peruskoulussa. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja siihen liittyvät ilmiöt ovat nähtävissä jokaisen työpäivän aikana. Näitä ilmiöitä ovat esimerkiksi ryhmään kuuluminen, koulun käyminen, haasteet mielenterveydessä ja jaksamisessa, resurssien puute, päihteet, sosiaalinen media ja sosioekonomisen taustan vaikutuksen kaverisuhteisiin.

Peruskoulussa on jatkuva puhe siitä, että rahaa ei ole siihen, että aikuisia saataisiin tarpeeksi koululle töihin. Toisaalta samaan aikaan myös lasten- ja nuorten erilaiset palvelut, kuten psykiatria ja lastensuojelu, ovat todella ruuhkautuneet. Jokainen nuori käy kuitenkin lähtökohtaisesti koulussa, jolloin koulupäiviin heijastuu enemmän tai vähemmän nuoren koko muukin elämä ja hyvinvoinnin tila. Nuorissa on nähtävissä, että heillä suuri tarve turvallisen ja reilun aikuisen läsnäololle. Tämän lisäksi myös oppilashuolto ja varhaiskasvatus on kriisiytynyt ainakin pääkaupunkiseudulla, jossa päteviä lastentarhaopettajia on vain noin puolissa päiväkodeista. Espoossa esimerkiksi koulupsykologeja puuttuu kymmeniä. Tämä tarkoittaa sitä, että nuoret ja lapset eivät saa heille kuuluvaa varhaista tukea. (viittaa joihinkin uutisiin).

Karhusuon koulun henkilökunnalle teetetyn kyselyn mukaan, suurin osa vastaajista oli huolissaan nuorten hyvinvoinnista. Esille nousi huoli nuorten hyvinvoinnista ja avoimessa vastauksessa henkilökunta kuvasi, kuinka he toivoisivat lisäkoulutusta ja moniammatillista yhteistyötä nuorten hyväksi. Koulun henkilökunnasta suurin osa on kouluttautunut kasvatuksen ja opetuksen alalle. Nuorten hyvinvoinnin tukeminen vaatii kuitenkin paljon muidenkin alojen asiantuntijuutta. Lisäksi nuoret kaipaavat paljon tukea myös kotona, harrastuksissa ja muulla vapaa-ajalla.

Karhusuon koululla toimii nuorisotila ja koulu onkin tehnyt nuoristyön kanssa paljon yhteistyötä. Kun koulu sekä nuorisotyö yhdistävät tietonsa ja osaamisensa, saadaan paljon kattavampi kuva nuorten tilanteesta ja heitä pystytään tukemaan paremmin. Tämän

yhteistyön kautta on mahdollista huomata varhaisemmassa vaiheessa esimerkiksi nuoren ajautuminen huonoon seuraan.

Päiväkotien resurssipula aiheuttaa jatkuvaa aikuisten vaihtuvuutta sekä työntekijäpulaa. Lapset eivät saa varhaiskasvatuksessa ammattilaiskasvattajan tukea ja jatkuvat henkilöstömuutokset kuormittavat lasten jaksamista. Varhaiskasvatuksen huono tila heijastuu myöhemmin kouluun ja usein jo ensimmäisellä vuosiluokalla on nähtävissä, että koululaisen perustaidot ja sääntöjen noudattaminen ovat haasteellisia. Tämä liitettyä myös koulumaailmassa vallitsevaan resurssipulaan sekä eri hoitotahojen ruuhkautumiseen, näkyy myöhemmin nuorten huonovointisuutena.

Karhusuon alueella on melko vähän maahanmuuttajataustaisia tai perheitä, joissa on alhainen koulutustaso. Nämä tekijät ovat usein yhteydessä nuoren riskiin ajautua jengitoimintaan, sillä suurin osa jengin nuorista on maahanmuuttajataustaisia miehiä sekä heikosta sosioekonomisesta asemasta tulleita. Olisi mielenkiintoista selvittää asiaa tarkemmin ja pohtia, onko jengiin liittyvien nuorten tilanteessa tapahtumassa muutos. Voisiko olla mahdollista, että tulevaisuudessa yhä useampi kantasuomalainen ja sosioekonomisesti hyväosainen nuori ajautuisi siltikin jengitoimintaan mukaan. Jengikulttuurin ja roadman – kulttuurin ihannoiminen somessa sekä myös useissa eri kirjajulkaisuissa luo helposti ihannoivan kuvan ilmiöistä. Nähtäväksi jää, mihin nuorisojengien tilanne kehittyy.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa toimintaohje koulun henkilökunnalle. Koulun arki on hyvin hektistä ja tietoa on valtavasti saatavilla. Usein kuitenkin tilanteet tulevat eteen nopeasti ja moni kaipaa selkeää ohjeistusta siihen, miten toimia osittain uusissa tilanteissa. Koska ennaltaehkäisy on kaikista tehokkain keino vaikuttaa nuorten hyvinvointiin, liitimme toimintaohjeeseen mukaan myös hyödyllisiä linkkejä sivustoihin, jotka tarjoavat konkreettista apua tuen suunnitteluun, kun huoli nuoresta herää.

Nykyisen hallituksen tekemät leikkaukset voivat olla hyvin kohtalokkaat nuorten hyvinvoinnin kannalta. Tilanne on jo nyt isoimmissa kaupungeissa paikoitellen huolestuttava ja tarvetta lisäbudjetille on paljon. Kaikki leikkaukset, jotka kohdistuvat lapsiin ja nuoriin, tulevat meille myöhemmin maksettavaksi erilaisten ongelmien kautta. Näistä yksi suurimmista ongelmista on syrjäytyminen ja sen riskinä jengiin hakeutuminen. Mitä tällä hetkellä olisi hyvä tehdä, on investoida lapsiin ja nuoriin, koska ovathan he tulevaisuus.

LÄHTEET

Allianssi <https://nuorisoala.fi/vaikuttaminen/nuorten-hyvinvointi-suomessa/mista-nuorten-katuvakivalta-ja-jengiytyminen-johtuu-ja-miten-sita-voi-ehkaista/> (Viitattu 16.9.2023)

Aluehallintovirasto.fi, [Etsivä nuorisotyö - Nuorisotoimi - Opetus ja kulttuuri - Tehtävämme - Tietoa meistä - Aluehallintovirasto \(avi.fi\)](#) (Viitattu 22.11.2023)

Ankkuritoiminta (<https://ankkuritoiminta.fi/etusivu>) (Viitattu 26.11.2023)

Espoon kaupunki <https://www.espoo.fi/fi/karhusuon-koulu> (Viitattu 11.10.2023)

E-perusteet

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/25404995/perusopetus/tiedot> (Viitattu 19.11.2023)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/25404995/perusopetus/tekstikappale/27251725>

(Viitattu 24.11.2023)

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1940/19400262> (Viitattu 24.11.2023)

Historia.net, 2019, julkaisu [Milloin Helvetin enkelit perustettiin? | historianet.fi](#) (Viitattu 25.10.2023)

Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne, 2006. Nuorisorikollisuus määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221 (Viitattu 22.8.2023)

Janne Matikainen, Prologi - Puheviestinnän vuosikirja 2020, Sosiaalisen identiteetin näkökulma vuorovaikutukseen, s.91 (Viitattu 22.8.2023)

Julkari

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147270/Lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointi%20Kouluterveyskysely%202023%20Tilastoraportti%2048_2023.pdf?sequence=1&isAlloved=y (Viitattu 19.11.2023)

Jyväskylän yliopisto Kielikeskus

https://kielikompassi.jyu.fi/puheviestinta/tietomajakka/maja_viestintaryhmassa_maarittely.shtm (Viitattu 29.10.2023)

Karhusuon koulu <https://www.espoo.fi/fi/karhusuon-koulu>

(Viitattu 10.11.2023)

Katujengien rikollisuus <https://poliisi.fi/katujengien-rikollisuus> (Viitattu 25.10.2023)

Keskusrikospoliisi 2022, Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisiin tietoon tulleen rikollisuuden valossa. <https://poliisi.fi/documents/25235045/0/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/5707ff63-fce5-b1a3-83ed-6ae62808adfa/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf?t=1646715994222> (Viitattu 25.10.2023)

Lapsuus.ouka.fi, Nuoret ja päihteet, verkkosivu [Nuoret ja päihteet — lapsuus.ouka.fi](https://lapsuus.ouka.fi) (Viitattu 1.11.2023)

Marttunen, Haravuori ja Santalahti 2014, Lasten ja nuorten mielenterveys ja syrjäytyminen. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti vol 51 nro 3. (Viitattu 22.10.2023)

Määttä, Pelkonen, Lehtisare ja Määttä 2020, Kouluakäymättömyys Suomessa, opetushallitus. (https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kouluakaymattomyys_suomessa_0.pdf) (Viitattu 1.10.2023)

Non Fighting Generation ry (<https://nfg.fi/tietoa-meista/>) (Viitattu 26.11.2023)

Non Fighting Generation ry (<https://nfg.fi/hyvassa-jengissa/>) (Viitattu 26.11.2023)

Outi Hietala, 2018, Entistä parempaa päihde- ja mielenterveyskuntoutusta myös heikossa asemassa oleville, artikkeli. (Viitattu 4.9.2023)

Pia Lundbom & Jatta Herranen, 2011, s.18, Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. (Viitattu 3.11.2023)

Rikoksantorjunta.fi, Teorioita rikollisuuden syistä, verkkosivu [Teorioita rikollisuuden syistä - Rikoksantorjunta.fi](https://rikoksantorjunta.fi) (Viitattu 11.10.2023)

Sami Metelinen, 2022, analyysi, Valmiina puolustamaan. (Viitattu 25.10.2023)

Seppo Kolehmainen, 2023, poliisi.fi, nuorten hätähuuto vaatii yhteiskunnan yhteisponnistusta. Blogi (Viitattu 10.10.2023)

Sirpa Jegorow, 2013, artikkeli, yle.fi [Hells Angels - rikollinen veljeskunta? | Elävä arkisto | yle.fi](#) (Viitattu 25.10.2023)

THL, 2022, Nuoruuden kehitys, verkkosivu. (Viitattu 22.9.2023)

Valtioneuvosto

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/hallitus-ottaa-vakavasti-nuorten-rikosten-kasvun-ja-jengiytyamisen> (Viitattu 19.11.2023)

THL

[Nuorten syrjäytymisen ehkäisy - THL](#) (Viitattu 19.11.2023)

Tietotrendit <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta/> (Viitattu 22.10.2023)

Vantaa.fi, Etsivä nuorisotyö, [Etsivä nuorisotyö | Vantaa](#) (Viitattu 22.11.2023)

WHO.int <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/youth-violence> (viitattu 24.11.23)

LIITTEET

TOIMINTAOHJE HENKILÖKUNNALLE, KUN TIETOOSI TULEE JENGIYTYMISEEN LIITTYVÄÄ TOIMINTAA

1. Konsultoi ja kerro asiasta esihenkilölle
2. Juttele nuoren kanssa
3. Ole yhteydessä nuoren huoltajaan/huoltajiin
4. Pyydä huoltajalta lupa konsultoida oppilashuoltoryhmää
5. Konsultoi etsivää nuorityötä
6. Konsultoi alueesi koulupoliisia

Mikäli edellä mainittujen toimenpiteiden myötä tulee esiin laajempi ilmiö, on syytä pitää vanhempainilta, jossa aiheena on jengiytyminen ilmiönä ja miten se näyttäytyy koululla. Vanhempainiltaan tulisi kutsua:

Ne huoltajat, joiden lapsia asia koskee (tämän takia nuorisotyön konsultaatio)

Luokanvalvojat

Nuorisotyö

Poliisi

Nuorisojärjestö, joka työskentelee ilmiön parissa esimerkiksi Non Fighting Generation

Oppilashuoltoryhmä

Vanhempainillassa nousseiden asioiden pohjalta täytyy tiedottaa myös koulun johtoryhmää sekä yhteisöllistä opiskeluhuoltoryhmää.

Hyödyllisiä sivustoja

Alla on listattu hyödyllisiä sivustoja sekä välineitä ja keinoja ennaltaehkäisyyn, nuorten tukemiseen ja oman tiedon lisäämiseen aiheeseen liittyen.

Mikäli nuoren tai lapsen koulupoissaolot huolestuttavat, koulukunnossa.fi sivusto tarjoaa paljon tietoa asiasta ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Sivustolla on listattu suuri määrä erilaisia toimenpiteitä ja näkökulmia nuoren auttamiseksi.

<https://www.koulukunnossa.fi/lasnaolomalli/>

Välillä voi olla hankalaa saada kiinni, mistä nuoren haasteet kumpuavat ja silloin myös tuen suunnittelu on vaikeaa. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri on kehittänyt arviointityökalun, jolla saadaan laajaa ja konkreettista tietoa siitä, millä osa-alueilla lapsi tai nuori tarvitsee tukea. Arviointityökaluja on kaksi

erilaista joista toinen kartoittaa koulunkäytikyvyn tasoa ja toinen laajemmin lapsen tai nuoren toimintakyvyn tasoa. Kyselyyn voi vastata täysin ilman tunnistetietoja ja sen voi täyttää useampi henkilö, esimerkiksi opettaja, huoltaja, nuori ja hoitotaho. Kysely kokoaa kaikkien vastaukset yhteen ja tekee kattavan yhteenvedon tuen tarpeen kohdista.

Koulunkäytikyvyn kartoitukseen pääset tästä <https://koulu.toimintakykyarvio.fi/>

Laajempaan toimintakyvyn kartoitukseen tästä <https://toimintakykyarvio.fi/>